

آسیب‌شناسی آزمون‌های پنج سال اخیر کارشناسی ارشد علوم سیاسی

دکتر حسین جمالی*

چکیده

تحلیل آزمون‌های پنج سال اخیر کارشناسی ارشد علوم سیاسی، بر اساس معیارهایی چون روایی محتوایی، منابع آزمون، سؤالات تکراری، اهداف آموزشی و قواعد سؤال نویسی، با هدف کاهش آسیب‌های جدی و افزایش اعتبار آنها برای شناسایی و انتخاب آزمون‌شوندگان شایسته برای ورود به مقطع کارشناسی ارشد، انجام گرفته است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد تقریباً تمامی آزمون‌ها، کم و بیش فاقد روایی محتوایی مناسبی بوده، منابع آزمون‌ها چندان شفاف و روشن نبوده، میزان سؤالات تکراری در آزمون‌ها نسبتاً زیاد بوده، سؤالات آزمون‌ها عمدتاً در پی سنجش دانش جزئی و ویژه مبتنی بر قوه حافظه بوده و برخی از آنها فاقد اعتبار مناسب برای گزینش دانشجویان شایسته با ذهن تحلیلی قوی می‌باشند اما این آزمون‌ها از نظر قواعد سؤال نویسی مشکل چندانی ندارند.

پیشنهادات و راه‌حل‌های کاربردی برای رفع اشکالات فوق بدین شرح قابل ذکر است:
۱- اعلان رسمی منابع آزمون ارشد از سوی مرجع صاحب صلاحیت ۲- بررسی سؤالات طراحی شده، توسط کمیته تخصصی ۳- استفاده از متخصصان روان‌سنجی جهت بهبود کیفیت سؤالات آزمون ۴- تجزیه و تحلیل نتایج هر ساله آزمون برای سنجش میزان استاندارد بودن آنها ۵- استفاده از نتایج و یافته‌های پژوهش حاضر.
واژه‌های کلیدی: روایی آزمون، آزمون‌سازی، حیطه‌های شناختی (اهداف آموزشی)، قواعد سؤال نویسی.

سازمان سنجش آموزش کشور در اسفند ماه هر سال اقدام به برگزاری آزمون کارشناسی ارشد علوم سیاسی به منظور شناسایی و انتخاب افراد شایسته برای ورود به مقطع

* استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه مازندران. hoosein.jamali@gmail.com

کارشناسی ارشد (فوق لیسانس) می‌نماید. بررسی ابعاد و وجوه متفاوت این آزمون‌ها می‌تواند زمینه پاسخ به این سؤال را فراهم کند که به چه میزان این آزمون‌ها با اصول و قواعد آزمون‌سازی علمی مطابقت دارند؟ آیا این آزمون‌ها می‌توانند ملاک‌گزینه‌ها را برجسته و مستعد (عمدتاً دارای قوه استنباطی و استنتاجی ذهنی قوی و نه فقط قوه حافظه نیرومند) باشند؟ مقاله حاضر با جهت‌گیری پاسخ به این سؤالات، تهیه و تنظیم شده است.

مباحث نظری

اقسام آزمون از نظر دقت: آزمون‌ها از نظر دقت، به دو دسته «معلم‌ساخته» و «استاندارد» تقسیم می‌شوند. آزمون معلم‌ساخته، آزمونی است که معلمان شخصاً و براساس اطلاعات و آگاهی‌های عمومی برای اندازه‌گیری آموخته‌ها و توانایی‌های دانش‌پژوهان خود تهیه می‌کنند. آزمون استاندارد آزمونی است که اولاً توسط گروهی مرکب از متخصصان روان‌سنجی و موضوع مورد اندازه‌گیری تهیه شده است. ثانیاً قبل از اجرا بر گروه‌های مورد نظر، بر نمونه‌هایی از افراد که آزمون برای اندازه‌گیری و سنجش توانایی یا صفتی ویژه در آنان ساخته می‌شود، به مورد آزمایش گذارده می‌شود. ثالثاً آزمون و نیز سؤال‌های آن دارای شناسنامه‌ای تحلیلی به لحاظ مفاهیم روان‌سنجی است (۱).

انواع سؤالات در آزمون: آزمون چندگزینه‌ای*، متداول‌ترین آزمون عینی است که هم در سنجش توانایی‌های مختلف و هم در سنجش یادگیری در زمینه‌های گوناگون تحصیلی مورد استفاده واقع می‌شود. آزمون چندگزینه‌ای هم از لحاظ یکنواختی سؤال‌ها، هم از لحاظ حساسیت کم در مقابل حدس کورکورانه و هم از لحاظ سهولت پاسخ‌نامه‌ها، بهترین نوع آزمون‌های عینی است (۲).

انواع اهداف آموزشی مورد سنجش در آزمون: هر آزمون برای سنجش و ارزیابی اهداف آموزشی خاصی طراحی می‌شود. هدف‌های آموزشی شامل حیطه شناختی، حیطه انفعالی و حیطه حرکتی است. حیطه شناختی با یادآوری و تکامل توانایی‌ها و مهارت‌های عقلی و ذهنی مرتبط است. حیطه انفعالی به تغییرات حاصل در علائق، نگرش‌ها، ارزش‌ها و پرورش و تکامل ارج‌شناسی و سازگاری افراد مربوط می‌شود. حیطه حرکتی در ارتباط با مهارت‌های حرکتی یا ورزیدگی در حرکات جسمانی است (۳). سؤالات آزمون برای بررسی پیشرفت تحصیلی، عموماً در صدد سنجش حیطه شناختی می‌باشد. حیطه شناختی خود شامل مراتب و درجاتی است که پایین‌ترین سطح آن دانش، فراگیری و درک و به‌کار بستن و بالاترین سطح آن تحلیل،

* Multiple Choice Test

ترکیب و ارزشیابی را می‌باشد. سطح دانش به گسترش یا بررسی توانایی یادآوری و دوباره‌سازی اندیشه‌ها، مطالب و پدیده‌هایی که فراگیر با آنها مواجه شده است می‌پردازد و خود شامل دانش امور جزئی یا ویژه و دانش راه‌ها و وسایل کاربرد جزئیات است. سطح فراگیری و درک، فراگیری و فهمیدن آن دست از هدف‌ها، رفتارها یا پاسخ‌هایی است که مستلزم فهم معنی ظاهری یا تحت‌اللفظی پیام‌ها یا منظوره‌های مستتر در هر نوع گفت‌وگفت‌و شنود است. سطح به‌کار بستن، به پرورش توانایی فراگیران در زمینه کاربرد اصول، قوانین و روش‌های هر رشته اشاره دارد. در سطح تحلیل، هدف خرد کردن و تجزیه نمودن مطالب و مباحث به اجزای تشکیل‌دهنده آنها و همچنین کشف روابط و همبستگی‌های میان این اجزا از طریق بررسی چگونگی ترکیب و تشکیل آنهاست. سطح ترکیب، توانایی به‌هم پیوستن را مدنظر دارد. در نهایت، سطح ارزشیابی درصدد است قضاوت مبتنی بر هدف و منظوری خاص درباره ارزش‌ها، عقاید، کارها، راه‌حل‌ها، روش‌ها، مواد و غیره را بسنجد (۴).

قواعد تهیه سؤال‌های چندگزینه‌ای: تهیه سؤال‌های آزمون باید مبتنی بر قواعدی چند تحت عنوان قواعد تهیه سؤال‌های چندگزینه‌ای باشد که مهم‌ترین آنها در جدول شماره ۱ آمده است (۵).

جدول شماره ۱: قواعد تهیه سؤال‌های چندگزینه‌ای

۱- هر سؤال به روشنی موضوع مورد نظر را بیان کند.
۲- موضوع اصلی سؤال در تنه سؤال نوشته شود.
۳- مطالب تکراری گزینه‌ها را در تنه سؤال قرار دهید.
۴- هر سؤال یک موضوع مهم را اندازه بگیرد.
۵- گزینه‌های یک سؤال با هم تجانس داشته باشند.
۶- در هر سؤال تنها یک گزینه درست یا یک گزینه که از همه بهتر است، وجود داشته باشد.
۷- در سؤال‌هایی که برای سنجش فرایندهای پیچیده ذهنی نوشته شده، موقعیت‌های جدید مطرح شود.
۸- گزینه‌های انحرافی، آزمون‌شوندگان بی اطلاع از موضوع را به خود جلب کند.
۹- گزینه‌های هر سؤال از نظر دستوری و جمله‌بندی با تنه سؤال مطابقت داشته باشند.
۱۰- از کاربرد اشاره‌های نامربوط خودداری شود.
۱۱- در سؤال‌های منفی زیر عبارت منفی خط کشیده شود.
۱۲- از کاربرد منفی مضاعف در نوشتن سؤال‌ها خودداری گردد.
۱۳- از کاربرد عبارت‌هایی نظیر «همه آنها» و «همه آنچه در بالا گفته شد» خودداری شود.

۱۴- سؤال‌ها مستقل از یکدیگر باشند.
۱۵- از طرح سؤال‌های گمراه‌کننده اجتناب شود.
۱۶- از کاربرد دو گزینه متضاد که یکی از آنها درست است، خودداری شود.
۱۷- طول گزینه درست در سؤال‌های مختلف متغیر باشد.
۱۸- محل گزینه درست در میان گزینه‌های انحرافی به‌طور تصادفی انتخاب شده باشد.
۱۹- سؤال‌ها در حد درک و فهم آزمون‌شوندگان باشند.
۲۰- گزینه «هیچ یک از موارد بالا» تا حد امکان کمتر مورد استفاده قرار گیرد.
۲۱- جای خالی در انتهای تنه سؤال قرار داده شود.

روایی آزمون: از آنجا که همه آزمون‌های پیشرفت تحصیلی در یک زمان محدود به کار می‌روند و از آنجا که هیچ آزمونی نمی‌تواند تمام محتوا و کلیه هدف‌های یک درس را شامل شود، بنابراین یک آزمون از مجموعه‌ای سؤال که به‌عنوان نمونه‌ای از تمامی محتوا و هدف‌های آموزشی درس انتخاب شده است، تشکیل می‌شود. روایی محتوایی به این مطلب اشاره می‌کند که نمونه سؤال‌های مورد استفاده در یک آزمون تا چه حد معرف کل جامعه سؤال‌های ممکن است که می‌توان از محتوا یا موضوع مورد نظر تهیه کرد. هرچه آزمون از این لحاظ بهتر باشد، دارای روایی بیشتری است. برای ساختن آزمون‌های پیشرفت تحصیلی، باید بکوشیم سؤال‌های آزمون، نمونه کاملی از هدف‌ها و محتوای درس‌ها باشند. جدول مشخصات، بهترین روش انجام دادن چنین کاری است. جدول مشخصات، وسیله‌ای است که در آن محتوای درس و هدف‌های آموزشی به خوبی ارائه می‌شوند. برای تعیین روایی محتوایی یک آزمون از قضاوت متخصصان در این باره که سؤال‌های آزمون تا چه میزانی معرف محتوا و هدف‌های برنامه یا حوزه محتوایی هستند، استفاده می‌شود (۶). البته علاوه بر روایی محتوایی، روایی ملاکی، روایی سازه یا ساختار و روایی صوری نیز وجود دارد (۷).

در مقاله حاضر، ابتدا هر یک از مواد امتحانی آزمون‌های کارشناسی ارشد علوم سیاسی، طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۱ به تفکیک و براساس روایی آزمون، سؤالات تکراری، منابع آزمون، حیطه‌های شناختی مورد سنجش و قواعد سؤال‌نویسی مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد. در پایان تحلیل هر آزمون، آزمون سال ۱۳۸۶ نیز تجزیه و تحلیل می‌شود. آنگاه مقایسه آزمون‌ها و نتایج و راه حل‌های مناسب ارائه می‌شود.

لازم به ذکر است در این مقاله، «آزمون زبان تخصصی» در مجموعه آزمون‌های کارشناسی ارشد علوم سیاسی، به دلیل متفاوت بودن آن از لحاظ ساختاری و محتوایی، مورد بررسی قرار نگرفته است. همچنین، برای مطالعه «منابع آزمون»، صرفاً از داده‌های

کتاب «مجموعه سؤال‌های آزمون ارشد علوم سیاسی» (۸) استفاده شده است. از این رو، منابعی که گروه بررسی‌کننده در مجموعه فوق در بخش پاسخ تشریحی آزمون‌ها استخراج کرده، مبنای تجزیه و تحلیل بخش «منابع آزمون» مقاله حاضر خواهد بود. به علاوه، از آنجا که سؤالات اندیشه‌های سیاسی در اسلام و اندیشه‌های سیاسی در غرب در آزمون اندیشه‌های سیاسی (غرب و اسلام) از ابعاد متفاوتی چون موضوعات مورد سؤال، منابع و ... بایکدیگر متفاوت هستند، این دو موضوع امتحانی به صورت جداگانه بررسی شده‌اند.

آزمون جهان سوم و مسائل آن

الف- محورها و مضامین اصلی مورد سؤال (روایی آزمون)

در آزمون جهان سوم، غالباً محورها و مضامین زیر مورد پرسش واقع شده‌اند.

جدول شماره ۲: جدول محورها و مضامین اصلی آزمون جهان سوم

ردیف	موضوع	تعداد سؤالات	درصد
۱	نظریه انسجام درونی	۲۲	۱۴/۶
۲	رهیافت نخبه‌گرایی	۱۰	۶/۶
۳	مسائل و تجارب جهان سوم	۹	۶
۴	دوس سانتوس	۶	۴
۵	پریش	۵	۳/۳
۶	جوهرن گالتونگ	۵	۳/۳
۷	سمیر امین	۴	۲/۶
۸	پارسونز	۴	۲/۶
۹	نظریه وابستگی	۴	۲/۶
۱۰	مکتب نوسازی	۴	۲/۶
۱۱	مارکس و مارکسیسم	۳	۲
۱۲	ماکس وبر	۳	۲
۱۳	آلموند	۳	۲
۱۴	هانتینگتون	۳	۲
۱۵	والرشتاین	۲	۱/۳
۱۶	لوسین یای	۲	۱/۳
۱۷	لندس	۲	۱/۳
۱۸	اورس	۲	۱/۳
۱۹	لوکزامبورگ	۲	۱/۳
۲۰	پییر سالاما	۲	۱/۳
۲۱	جمعیت و شهرنشینی	۲	۱/۳
۲۲	تقسیم کار بین‌المللی	۲	۱/۳
۲۳	توسعه‌نیافتگی	۱	۰/۶
۲۴	سؤالات موردی براساس نظریه‌پردازان	۲۳	۱۵/۳
۲۵	سؤالات موردی	۲۴	۱۶

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول فوق، نظریه انسجام درونی با ۲۲ سؤال، رهیافت نخبه‌گرایی با ۱۰ سؤال و مسائل و تجارب جهان سوم با ۹ سؤال، در صدر موضوعات مهم مورد نظر طراحان سؤال بوده‌اند. نظریه‌پردازانی چون دوس سانتوس، پربیش، جوهان گالتونگ، سمیر امین، پارسونز و نظریه‌هایی چون وابستگی و نوسازی نیز در اولویت بعدی قرار دارند. البته نظریه‌پردازان و مسائل متنوع دیگری نیز مورد پرسش واقع شده‌اند. ارزیابی موضوعات و محورهای اصلی این آزمون با توجه به سرفصل‌ها، منابع معتبر و اظهار نظر مدرس (۹) این حوزه بدین شرح است: نخست، نظریه انسجام درونی و رهیافت نخبه‌گرایی (هر کدام با ۲۲ سؤال و ۱۰ سؤال) بیش از اهمیت آنها در این حوزه مورد توجه واقع شده‌اند. دوم، نظریه‌پردازانی چون جوهان گالتونگ، پربیش و دوس سانتوس نیز از جایگاه چنان رفیعی برخوردار نیستند که به این میزان مورد سؤال واقع شوند. سوم، بسیاری از نظریه‌های مهم چون نهادگرایی هانتینگتون، نظریه بحران و نظریه اقتدارگرایی دیوانسالار، اساساً مورد سؤال واقع نشده‌اند. چهارم، مسائل و تجارب جهان سوم از جمله بحران بدهی‌ها و وضعیت اقتصادی، سیاسی و اجتماعی این جوامع از جمله موضوعاتی‌اند که به‌نحو بایسته مورد توجه قرار نگرفته‌اند. پنجم، در این آزمون بیش از حد بر افراد و اشخاص تأکید شده، به‌گونه‌ای که ارزش تحلیلی آزمون را کاهش داده است.

ب- سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری

میزان سؤالات تکراری در آزمون جهان سوم (۱۰) به شرح زیر است.

جدول شماره ۳: سؤالات تکراری آزمون جهان سوم

ردیف	نوع سؤالات	تعداد سؤالات	چگونگی	درصد
۱	دقیقاً تکراری	۲۴	یک سؤال، سه بار تکرار شده است. یک سؤال، پنج بار تکرار شده است. پنج سؤال، هر یک دو بار تکرار شده‌اند.	
۲	تقریباً تکراری	۱۸	هفت سؤال از اصول ثابت توسعه، نزدیک به هم. چهار سؤال از نظریه انسجام درونی، نزدیک به هم. پنج سؤال از رهیافت نخبه‌گرایی، نزدیک به هم. یک سؤال هم تقریباً تکراری است.	
	جمع	۴۲		۲۸

بنابر داده‌های موجود در جدول فوق، ۴۲ سؤال دقیقاً و تقریباً تکراری در آزمون‌های ۸۱ تا ۸۵ جهان سوم وجود دارد. در مقایسه با تعداد کل سؤالات، ۱۵۰ سؤال، سؤالات تکراری حدود ۳۰ درصد آنها را شامل می‌شود. در ارزیابی این موضوع می‌توان گفت حجم نسبتاً بالای سؤالات تکراری و مشابه به‌عنوان یکی از آسیب‌های جدی این آزمون می‌باشد؛ به‌گونه‌ای که دانشجویان مطلع و آگاه از مخزن سؤالات (مجموعه سؤالات آزمون‌های کارشناسی ارشد علوم سیاسی) به‌آسانی می‌توانند بخش قابل توجهی از سؤالات (حدود ۳۰ درصد) را پاسخ دهند.

ج - منابع آزمون

سؤالات آزمون جهان سوم از منابع زیر طرح شده‌اند.

جدول شماره ۴: منابع آزمون جهان سوم

ردیف	عنوان کتاب	نویسنده	تعداد سؤالات	درصد
۱	مسائل سیاسی و اقتصادی جهان سوم	احمد ساعی	۵۴	۳۰
۲	عقلانیت و آینده توسعه‌یافتگی ایران	محمود سریع‌القلم	۴۶	۲۵/۵
۳	نظریه‌های توسعه و توسعه‌نیافتگی	احمد ساعی	۷	۳/۸
۴	توسعه در مکاتب متعارض	احمد ساعی	۷	۳/۸
۵	عقلانیت و توسعه‌یافتگی	محمود سریع‌القلم	۶	۳/۳
۶	توسعه جهان سوم و نظام بین‌الملل	محمود سریع‌القلم	۵	۲/۷
۷	اقتصاد سیاسی بین‌المللی	احمد ساعی	۴	۲/۲
۸	نظریه‌های امپریالیسم	احمد ساعی	۴	۲/۲
۹	درآمدی بر مسائل اقتصادی و سیاسی جهان سوم	احمد ساعی	۴	۲/۲
۱۰	نوسازی و توسعه	اس اس دیوب	۳	۱/۶
۱۱	توسعه سیاسی و تحول اداری	عبدالعلی قوام	۲	۱/۶
۱۲	امپریالیسم و عقب‌ماندگی	همایون الهی	۲	۱/۶
۱۳	خلاصه‌سنجش ۳	-----	۲	۱/۶
۱۴	نامشخص	-----	۳۲	۱۷/۷

جدول منابع فوق بیانگر آن است که دو کتاب مسائل سیاسی اقتصادی جهان سوم (احمد ساعی) و عقلانیت و آینده توسعه‌یافتگی ایران (محمود سریع‌القلم) هر کدام به ترتیب ۳۰ درصد و ۲۵ درصد از منابع اصلی سؤالات این آزمون می‌باشند. مهم‌ترین آسیب در این

زمینه، تعداد صفحات بسیار محدودی است که سؤالات عمدتاً از آن قسمت‌ها طراحی می‌شوند. سؤالات کتاب مسائل سیاسی اقتصادی جهان سوم غالباً از فصل ۱ و ۷ مطرح می‌شوند که در مجموع حدود ۵۰ صفحه است. سؤالات کتاب عقلا نیت و توسعه یافتگی ایران نیز عمدتاً از ۱۰۰ صفحه آن (نظریه انسجام درونی، اصول ثابت توسعه، اصول ثابت توسعه سیاسی و نظریه امپریالیسم) طرح می‌شوند. از آنجا که حجم سؤالات تکراری نیز در این آزمون نسبتاً قابل ملاحظه بوده و منابع اصلی نیز حجم بسیار محدودی دارند، اعتبار و ارزش علمی آزمون برای سنجش دانسته‌های آزمون‌شوندگان تا حدودی کاهش می‌یابد.

د- حیطه‌های شناختی مورد سنجش

اگر سؤالات آزمون جهان سوم با معیار سنجش اهداف آموزشی بررسی شوند جدول زیر چگونگی این موضوع را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۵: حیطه‌های شناختی مورد سنجش در آزمون جهان سوم

ردیف	نوع حیطه شناختی	تعداد سؤالات	درصد
۱	دانش	۸۰	۵۳/۳
۲	فراگیری و درک و ...	۷۰	۴۶/۶

بنا بر داده‌های جدول فوق، حجم سؤالات مربوط به حیطه شناختی دانش بسیار بالاست (حدود ۵۵ درصد) در حالی که سؤالات مربوط به سطوح بالاتر حیطه شناختی حدود ۴۵ درصد سؤالات را دربرمی‌گیرد. از این رو، سؤالات آزمون جهان سوم در این زمینه نیز دارای آسیب جدی هستند.

ه- قواعد سؤال نویسی

آزمون سال ۸۵ جهان سوم (به عنوان نمونه)، از نظر قواعد سؤال نویسی، متضمن موارد زیر است. نخست، جای خالی در انتهای تنه سؤال نیامده است (سؤال ۵۵) (۱۱). دوم، گزینه‌های یک سؤال با هم تجانس ندارند (سؤال ۵۱: چه کسی می‌گوید رابطه مبادله بیانگر نسبت قیمت کالاهای صادراتی یک کشور به قیمت کالاهای وارداتی آن کشور است) (۱۲)؟ گزینه‌ها: پربیش، سمیر امین، دانیل لرنر، ویلبر مور. گزینه‌های سه‌گانه انحرافی می‌بایست از نظریه پردازان وابستگی جدید و قدیم انتخاب می‌شدند تا با مورد صحیح (پربیش) تجانس داشته باشند). سوم، گزینه‌های نادرست، آزمون‌شوندگان بی‌اطلاع را به خود جلب نمی‌کنند. (سؤال ۳۲، مهمترین پایه نظری

رهیافت نخبه‌گرایانه (۱۳) گزینه‌های نادرست عبارتند از بسط جامعه مدنی، گردش نخبگان و اولویت دادن به توسعه سیاسی. با توجه به متن سؤال، تنها گزینه گردش نخبگان می‌تواند شرکت‌کننده بی اطلاع را به خود جلب کند.

و- بررسی کلی آزمون جهان سوم سال ۱۳۸۶ (۱۴)

آزمون جهان سوم، از نقطه نظر محورها و مضامین سؤالات، تقریباً همان رویه آزمون‌های قبلی را دارد؛ به گونه‌ای که ۱۰ سؤال در خصوص افراد و اشخاص، ۷ سؤال در مورد نظریه انسجام درونی، ۵ سؤال در مورد نظریه پردازی وابستگی، ۳ سؤال در خصوص مسائل و تجارب جهان سوم و ۳ سؤال هم در خصوص رهیافت نخبه‌گرایی می‌باشد.

این آزمون، به لحاظ تکراری بودن سؤالات، بدین صورت است که از ۳۰ سؤال مطرح شده، ۱۱ سؤال عیناً تکراری بوده و در سال‌های قبل مطرح شده‌اند (سؤالات در مورد سونکل، گالتونگ، شومپتر، نظریه انسجام درونی و رهیافت نخبه‌گرایی) (۱۵). در این صورت حدود ۳۶ سؤالات تکراری‌اند.

منابع آزمون جهان سوم نیز عمدتاً دو کتاب عقلانیت و آینده توسعه یافتگی ایران (محمود سریع‌القلم) و مسائل سیاسی و اقتصادی جهان سوم (احمد ساعی) می‌باشد که از این نظر تفاوتی حاصل نشده است.

آزمون نظام سیاسی تطبیقی

الف- محورها و مضامین اصلی مورد سؤال (روایی آزمون)

سؤالات آزمون نظام سیاسی تطبیقی بر محورها و مضامین زیر تمرکز یافته‌اند. محورهای اصلی مورد سؤال در این آزمون-که حداقل پنج سؤال در مورد آنها مطرح شده - عبارتند از کارکردگرایی، مطالعات توسعه و نوسازی، الگو و مدل، احزاب سیاسی، فرهنگ سیاسی، گروه‌ها و رفتار سیاسی. در این میان، کارکردگرایی با ۲۲ سؤال، مطالعات توسعه و نوسازی با ۲۰ سؤال، الگو و مدل با ۱۱ سؤال و احزاب سیاسی نیز با ۱۱ سؤال از مهمترین این موضوعات می‌باشند.

با توجه به سرفصل درس، منابع معتبر و اظهار نظر مدرس (۱۶) این حوزه، نکات زیر قابل ذکر است. نخست، تئوری سیستمی، ساختارهای تصمیم‌گیری، رابطه دولت و جامعه از جمله محورها و موضوعاتی است که مورد توجه واقع نشده است. دوم، کارکردگرایی

به‌میزانی که مورد اهتمام واقع شده - ۳۲ سؤال طی ۵ سال - از اهمیت برخوردار نیست. سوم، جایگاه اندیشه و تحلیل متفکران مسلمان چون ابن‌سینا، فارابی، ابن‌خلدون و نائینی که در این حوزه صاحب‌رأی و اندیشه هستند، اساساً مورد پرسش قرار نگرفته‌اند.

جدول شماره ۶: محورها و مضامین اصلی آزمون نظام سیاسی تطبیقی

ردیف	موضوع	تعداد سؤالات	درصد
۱	کارکردگرایی	۳۲	۲۵/۶
۲	مطالعات توسعه و نوسازی	۲۰	۱۶
۳	الگو و مدل	۱۱	۸/۸
۴	احزاب سیاسی	۱۱	۸/۸
۵	فرهنگ سیاسی	۹	۷/۲
۶	گروه‌ها	۷	۵/۲
۷	رفتار سیاسی	۶	۴/۸
۸	تلقی از اقتدار	۴	۳/۲
۹	کورپوراتیسم	۴	۳/۲
۱۰	کثرت‌گرایی	۴	۳/۲
۱۱	سؤالات موردی	۱۷	۱۳/۶

ب - سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری

در این قسمت سؤالات آزمون نظام سیاسی تطبیقی از نظر تکراری بودن بررسی می‌شود. (۱۷) جدول زیر چگونگی این موضوع را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۷: سؤالات تکراری نظام سیاسی تطبیقی

ردیف	نوع سؤالات	تعداد سؤالات	چگونگی	درصد
۱	دقیقاً تکراری	۱۰	۵ سؤال، هر یک دوبار تکرار شده است.	
۲	تقریباً تکراری	۲۳	۱۵ سؤال تقریباً نزدیک به هم در خصوص کارکردگرایی. چهار سؤال، تقریباً نزدیک به هم، هر یک دو بار تکرار شده‌اند.	
	جمع	۳۳		۲۶/۴

جدول فوق بیانگر آن است که ۳۳ سؤال تکراری و نزدیک به یکدیگر در سال‌های مختلف طرح شده‌اند. از مجموع ۱۲۵ سؤال، ۳۳ سؤال تکراری بیانگر آن است که ۲۶ درصد سؤالات تکراری‌اند. این تعداد سؤالات تکراری طی ۵ سال، سطح نسبتاً بالایی داشته که از نظر آزمون‌سازی چندان پذیرفتنی نیست.

ج- منابع آزمون

سؤالات آزمون نظام سیاسی تطبیقی از منابع زیر برگرفته شده‌اند.

جدول شماره ۸: منابع آزمون نظام سیاسی تطبیقی

ردیف	عنوان کتاب	نویسنده	تعداد سؤالات	درصد
۱	سیاست‌های مقایسه‌ای	عبدالعلی قوام	۶۹	۵۷/۵
۲	نظام‌های سیاسی تطبیقی	نسرین مصفا	۱۱	۹/۱۶
۳	بنیادهای علم سیاست	عبدالرحمن عالم	۵	۴/۱۶
۴	جامعه‌شناسی سیاسی	حسین بشیریه	۵	۴/۱۶
۵	چهارچوبی نظری برای بررسی سیاست تطبیقی	آلموند و پاول	۵	۴/۱۶
۶	درآمدی بر جامعه‌شناسی سیاسی	احمد نقیب‌زاده	۱	۰/۸
۷	نامشخص	-----	۲۸	۲۳/۳

بنا بر مفاد جدول فوق، کتاب سیاست‌های مقایسه‌ای (عبد العلی قوام) با ۶۹ سؤال یعنی ۵۷/۵ درصد، منبع اصلی برای طراحی سؤالات این آزمون می‌باشد. جزوه نظام‌های سیاسی تطبیقی (نسرین مصفا)، چهارچوب نظری برای بررسی سیاست تطبیقی (آلموند) و جامعه‌شناسی سیاسی (حسین بشیریه) در مراتب بعدی قرار دارند. طرح یازده سؤال از جزوه دست‌نویس نظام‌های سیاسی تطبیقی (نسرین مصفا)، به لحاظ علمی، چندان شایسته و مناسب به نظر نمی‌رسد. به‌علاوه، با وجود منابع نسبتاً معتبر در این حوزه، طراحی سؤالات با تکیه بر یک منبع خاص، وجه چندان‌نی ندارد.

د- حیطه‌های شناختی مورد سنجش

سؤالات آزمون نظام سیاسی تطبیقی از نظر سنجش اهداف آموزشی به شرح زیر است.

جدول شماره ۹: حیطه‌های شناختی آزمون نظام سیاسی تطبیقی

ردیف	نوع حیطه شناختی	تعداد سؤالات	درصد
۱	دانش	۴۶	۳۶/۸
۲	فراگیری و درک و ...	۷۹	۶۳/۲

اطلاعات جدول نشان می‌دهد حدود ۶۵ درصد سؤالات آزمون، حیطة شناختی فراتر از دانش را مدنظر داشته است؛ در حالی که تنها حدود ۳۵ درصد در پی سنجش حیطة شناختی دانش می‌باشند. این امر، نشانه قوت آزمون نظام سیاسی تطبیقی می‌باشد.

ح- قواعد سؤال نویسی

در مورد آزمون سال ۱۳۸۵ نظام سیاسی تطبیقی (به عنوان نمونه) و با در نظر گرفتن قواعد سؤال نویسی می‌توان گفت قاعده هر سؤال باید واجد یک موضوع باشد، رعایت نشده است. (سؤال ۱۲۸، از دو موضوع متفاوت در جوامع اقتدارگرا و جوامع دمکراتیک سؤال شده است) (۱۸) سایر قواعد تا حدود زیادی رعایت شده‌اند.

و- بررسی کلی آزمون نظام سیاسی تطبیقی سال ۱۳۸۶ (۱۹)

سؤالات این آزمون عمدتاً بر کشورها (۹ سؤال)، نظریه پردازان (۳ سؤال)، موضوعات مفهومی (۸ سؤال در خصوص کورپوراتیسم، رژیم‌های ریاستی، فرهنگ سیاسی و...)، گروه‌ها (۳ سؤال)، جوامع در حال گذر (۲ سؤال) تمرکز دارد. در مقایسه با آزمون‌های پیشین، موضوعات و محورهای این آزمون تا حدودی متحول و متفاوت شده است. از نظر سؤالات تکراری، یک سؤال در مورد گروه‌های عرفی به سؤالات آزمون‌های قبلی بسیار نزدیک است، اما دو سؤال مشترک در آزمون همین سال وجود دارد. یک سؤال در خصوص «کورپوراتیسم» که عیناً در سؤالات آزمون مبانی علم سیاست آمده است و (۲۰) یک سؤال در خصوص «نظریه ساختاری امپریالیسم گالتونگ» که عیناً در آزمون جهان سوم تکرار شده است. (۲۱) این آزمون به لحاظ منابع، کاملاً متحول شده و عمده سؤالات از کتاب سیاست تطبیقی (آلموند و پاول) طرح شده‌اند.

آزمون مبانی علم سیاست

الف - محورها و مضامین اصلی مورد سؤال (روایی آزمون)

سؤالات آزمون مبانی علم سیاست بر اساس محورها و مضامین زیر طراحی شده‌اند. در آزمون مبانی علم سیاست، موضوعات و مضامینی چون دموکراسی، قدرت، حکومت، دولت، نظام ریاستی، احزاب سیاسی، توسعه سیاسی، مبارزه سیاسی، نظام پارلمانی، نظام فدرالی، گروه‌های ذی نفوذ و نظام توتالیتر از اهمیت بیشتری برخوردارند؛ چراکه تعداد سؤالات بیشتری نسبت به سایر محورها و موضوعات به آنها تعلق گرفته است. سؤالات مربوط به نظریه پردازان ۹ مورد بوده که نسبتاً محدود

می‌باشد. سؤالات موردی نیز ۲۲ نمونه می‌باشد. در مجموع می‌توان گفت سؤالات آزمون مبانی علم سیاست با ۱۹ مورد محورهای مفهومی و تعداد قابل ملاحظه‌ای سؤالات موردی، از جامعیت مناسبی برای دربرگرفتن موضوعات و محورهای اصلی برخوردار است.

جدول شماره ۱۰: محورها و مضامین اصلی آزمون مبانی علم سیاست

ردیف	موضوع	تعداد سؤالات	درصد
۱	دموکراسی	۱۷	۱۱/۳
۲	قدرت	۱۲	۸
۳	حکومت	۱۱	۷/۳
۴	دولت	۱۱	۷/۳
۵	نظام ریاستی	۸	۵/۳
۶	احزاب سیاسی	۸	۵/۳
۷	توسعه سیاسی	۶	۴
۸	مبارزه سیاسی	۵	۳/۳
۹	نظام پارلمانی	۵	۳/۳
۱۰	نظام فدرالی	۵	۳/۳
۱۱	گروه‌های ذی‌نفوذ	۵	۳/۳
۱۲	نظام توتالیتیر	۵	۳/۳
۱۳	فرهنگ سیاسی	۴	۲/۶
۱۴	سیاست	۴	۲/۶
۱۵	فاشیسم	۳	۲
۱۶	مشروعیت	۳	۲
۱۷	حکومت تک ساخت	۳	۲
۱۸	حاکمیت	۳	۲
۱۹	نظام کثرت‌گرا	۲	۱/۳
۲۰	سؤالات موردی بر اساس نظریه پردازان	۹	۶
۲۱	سؤالات موردی	۲۲	۱۴/۶

با این وجود، با در نظر گرفتن سرفصل‌ها، منابع معتبر و اظهار نظر مدرس (۲۲) این حوزه، سؤالات در خصوص موضوعاتی چون ایدئولوژی‌های سیاسی شامل آنارشیسم، سوسیالیسم، لیبرالیسم، فمینیسم و... اساساً مطرح نشده‌اند و یا بسیار محدود طرح شده‌اند. محورهایی چون جامعه مدنی، آزادی، افکار عمومی، پویایی و تحول نظام‌های سیاسی، تحولات سیاسی اساسی مانند انقلاب‌ها، شورش‌ها، کودتاها و جنگ‌ها کاملاً مورد غفلت واقع شده و در مورد آنها سؤالی طرح نشده است.

ب - سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری

در جدول زیر سؤالات تکراری آزمون مبانی علم سیاست آمده است. (۲۳)

جدول شماره ۱۱: سؤالات تکراری مبانی علم سیاست

ردیف	نوع سؤالات	تعداد سؤالات	چگونگی	درصد
۱	دقیقاً تکراری	۱۲	شش سؤال، هر کدام دو بار تکرار شده‌اند.	
۲	تقریباً تکراری	۱۵	چهار سؤال، نزدیک به هم درخصوص دموکراسی. چهار سؤال، نزدیک به هم درخصوص منابع قدرت. سه سؤال، نزدیک به هم درخصوص شاخص توسعه. دوسؤال، هر یک دو بار تکرار شده‌اند.	
	جمع	۲۷		۱۸

سؤالات آزمون مبانی علم سیاست نشان می‌دهد ۲۷ سؤال تکراری در میان ۱۵۰ سؤال وجود دارد؛ یعنی ۱۸ درصد سؤالات تکراری‌اند.

ج - منابع آزمون

سؤالات آزمون مبانی علم سیاست عموماً از منابع زیر گزینش شده‌اند.

جدول شماره ۱۲: منابع آزمون مبانی علم سیاست

ردیف	عنوان کتاب	نویسنده	تعداد سؤالات	درصد
۱	بنیادهای علم سیاست	عبدالرحمن عالم	۱۰۵	۷۰
۲	جامعه‌شناسی سیاسی	حسین بشیریه	۸	۵/۳
۳	اصول علم سیاست	موريس دوورژه	۷	۴/۶
۴	مبانی سیاست	عبدالحمید ابوالحمد	۵	۳/۳
۵	درآمدی بر جامعه‌شناسی سیاسی	احمد نقیب زاده	۳	۲
۶	اصول سیاست خارجی و سیاست بین‌الملل	عبدالعلی قوام	۱	۰/۶
۷	حقوق بین‌الملل عمومی	موسی زاده	۱	۰/۶
۸	سیاست‌های محلی و عدم تمرکز	ابوالقاسم طاهری	۱	۰/۶
۹	جامعه‌شناسی سیاسی	موريس دوورژه	۱	۰/۶
۱۰	نامشخص	-----	۱۷	۱۱/۳

مطابق مفاد جدول فوق، کتاب بنیادهای علم سیاست (عبدالرحمان عالم) که ۷۰ درصد سؤالات از آن آمده، مهم‌ترین منبع سؤالات این آزمون می‌باشد. درصد محدودی از سؤالات

نیز از منابعی چون اصول علم سیاست (موریس دو ورژه)، مبانی سیاست (عبدالحمید ابوالحمد) و جامعه‌شناسی سیاسی (حسین بشیریه) انتخاب شده‌اند. با توجه به اینکه مبانی علم سیاست از دروس پایه ای بوده و منابع معتبر قابل توجهی نیز در این زمینه وجود دارد، قرار گرفتن یک کتاب خاص (که ۷۰ درصد سؤالات از آن طرح شده)، چندان مطلوب به نظر نمی‌رسد.

د- حیطه‌های شناختی مورد سنجش

اگر سؤالات آزمون مبانی علم سیاست از منظر اهداف آموزشی مورد بررسی قرار گیرند، مشاهده می‌شود که به صورت زیر در پی ارزیابی و سنجش دانسته‌های شرکت‌کنندگان می‌باشند. به دیگر سخن، حیطه‌های شناختی مورد سنجش در این آزمون به شرح زیر است.

جدول شماره ۱۳: حیطه‌های شناختی آزمون مبانی علم سیاست

ردیف	نوع حیطه شناختی	تعداد سؤالات	درصد
۱	دانش	۳۵	۴۰
۲	فراگیری و درک و ...	۱۱۵	۶۰

بنابر اطلاعات موجود در جدول فوق، حدود ۴۰ درصد سؤالات برای شناخت دانش امور جزئی، تعاریف، اقسام، عناصر و اجزای مفاهیم، طراحی شده‌اند؛ در حالی که ۶۰ درصد سؤالات با این مضمون طراحی شده‌اند که میزان درک و فراگیری و ... را سنجش نمایند. این آزمون، به لحاظ معیار حیطه‌های شناختی مورد سنجش، سطح مناسب و قابل قبولی دارد.

ح- قواعد سؤال‌نویسی

آزمون مبانی علم سیاست سال ۸۵ (به عنوان نمونه) فاقد اشکالات و ایرادات جدی در زمینه قواعد سؤال‌نویسی است.

و- بررسی کلی آزمون مبانی علم سیاست سال ۱۳۸۶ (۲۴)

آزمون ۸۶ با توجه به محورها و مضامین مورد سؤال، چندان تفاوتی با آزمون‌های پیشین ندارد، تنها سؤالات جدیدی در خصوص روش‌ها و نظریه‌ها در علم سیاست، کورپوراتیسم و پلورالیسم مطرح شده‌اند.

سؤالات تکراری این آزمون بدین صورت است که ۳ سؤال عیناً در آزمون‌های سال‌های قبل تکرار شده‌اند (در مورد نظام دو رئیسی در حکومت مشروطه پارلمانی،

مبارزات سیاسی و دموکراسی). در این آزمون، ۲ سؤال عیناً مشترک و مشابه با آزمون نظام سیاسی تطبیقی و جهان سوم وجود دارد. ۱ سؤال در خصوص کورپوراتیسم (۲۵) و یک سؤال در مورد نظریه گزینش عقلانی (۲۶).

منابع آزمون علم سیاست چندان تفاوتی با آزمون‌های قبلی ندارد و بیشتر سؤالات از بنیادهای علم سیاست (عبدالرحمن عالم) و اصول علم سیاست (موریس دوورژه) مطرح شده‌اند. حیطه شناختی مورد سنجش در این آزمون بدین صورت است که ۵ سؤال مربوط به دانش و ۲۵ سؤال معطوف به سنجش فراتر از دانش می‌باشد و این امر، نشانه قوت این آزمون است.

آزمون جامعه‌شناسی سیاسی

الف- محورها و مضامین اصلی مورد سؤال (روایی آزمون)

در آزمون جامعه‌شناسی سیاسی، چگونگی تمرکز بر افراد و اشخاص و نیز موضوعات مفهومی به شرح زیر است *

جدول شماره ۱۴: محورها و مضامین اصلی مورد سؤال آزمون جامعه‌شناسی سیاسی

ردیف	موضوع	تعداد سؤالات	درصد
۱	مارکس و مارکسیسم	۱۶	۱۰/۶
۲	ماکس وبر	۱۵	۱۰
۳	احزاب سیاسی	۱۱	۷/۳
۴	پاره تو	۶	۴
۵	پلورالیسم	۶	۴
۶	انقلاب	۵	۳/۳
۷	فاتیسم	۵	۳/۳
۸	پارسونز	۵	۳/۳
۹	گرامشی	۵	۳/۳
۱۰	پولانیس	۴	۲/۶
۱۱	مانهایم	۳	۲
۱۲	جامعه توده‌ای	۳	۲
۱۳	شکاف‌های اجتماعی	۳	۲
۱۴	رابرت دال	۲	۱/۳
۱۵	هانا آرنت	۲	۱/۳
۱۶	میخلز	۲	۱/۳
۱۷	اریک فروم	۲	۱/۳
۱۸	آلتوسر	۲	۱/۳
۱۹	ایتر	۲	۱/۳
۲۰	نظام سیاسی	۲	۱/۳
۲۱	ایدئولوژی	۲	۱/۳
۲۲	فرهنگ سیاسی	۲	۱/۳
۲۳	کورپوراتیسم	۲	۱/۳
۲۴	جامعه مدنی	۲	۱/۳
۲۵	سؤالات موردی بر اساس نظریه‌پردازان	۱۶	۱۵/۳
۲۶	سؤالات موردی	۲۳	۱۰/۶

موضوعات مورد سؤال در آزمون جامعه‌شناسی نشان می‌دهد حدود ۸۰ سؤال با محوریت «نظریه‌پردازان» و حدود ۷۰ سؤال با محوریت «مفاهیم و مضامین» طرح گردیده‌اند. این امر بیانگر آن است که در نزد طراحان این آزمون، دانستن اطلاعات در خصوص «نظریه‌پردازان» از اهمیت قابل ملاحظه‌ای برخوردار است. در این میان، مارکس و مارکسیم و ماکس وبر در مقوله «نظریه‌پردازان» و احزاب سیاسی در مقوله «مفاهیم و مضامین» از اهمیت بیشتری برخوردار بوده‌اند؛ به گونه‌ای که سؤالات متعددی در سال‌های مختلف در مورد آنها طرح شده است (مارکس و مارکسیم ۱۶ سؤال، ماکس وبر ۱۵ سؤال، احزاب سیاسی ۱۱ سؤال). حال اگر نظریه‌پردازان متأثر از آموزه‌های مارکستی چون گرامشی، پلانزاس، مانهایم و آلتوسر را هم به مقوله «مارکس و مارکسیم» بیفزاییم، مجموع سؤالات در این خصوص ۲۹ سؤال خواهد شد. این امر نشان‌دهنده اهمیت این مقوله در آزمون جامعه‌شناسی سیاسی می‌باشد. با توجه به تعداد محدود سؤالات موردی (۴۰ سؤال از ۱۵۰ سؤال، یعنی ۲۶ درصد) می‌توان نتیجه گرفت تنوع و گستردگی موضوعات مورد سؤال، چندان مدنظر طراحان آزمون جامعه‌شناسی سیاسی نبوده است.

با در نظر گرفتن سرفصل درس، منابع معتبر و اظهار نظر مدرس (۲۷) این حوزه، نکات زیر قابل ذکر است. نخست، توجه و تمرکز بیش از حد انتظار بر افراد (نظریه‌پردازان) و ایده‌های آنان شده است. دوم، موضوع شکاف‌های اجتماعی و آثار آن از اهمیت قابل ملاحظه‌ای در جامعه‌شناسی سیاسی برخوردار است، در حالی که سؤالات بسیار محدودی به آن اختصاص یافته است. سوم، موضوعات جدیدی چون جهانی شدن، جامعه مجازی و... اساساً مورد سؤال واقع نشده‌اند، به دیگر سخن، طراحان سؤالات به تحولات پارادیمی جامعه‌شناسی سیاسی توجهی نداشته‌اند. چهارم، موضوعاتی چون انتخاب خردگرایانه، ساختار فرصت سیاسی و جنبش‌های جدید اجتماعی در زمره سؤالات قرار نگرفته است. پنجم، به نظر می‌رسد هنوز رویکرد سنتی به جامعه‌شناسی سیاسی مدنظر طراحان بوده و از رویکرد مدرن غفلت شده است.

جدول شماره ۱۵: سؤالات تکراری آزمون جامعه‌شناسی سیاسی

ردیف	نوع سؤالات	تعداد سؤالات	چگونگی	درصد
۱	دقیقاً تکراری	۲۲	۹ سؤال، هر یک دوبار تکرار شده است.	
۲	تقریباً تکراری	۹	۶ سؤال تقریباً به هم نزدیک تکرار شده‌اند. یک سؤال، سه بار تکرار شده است	
	جمع	۳۱		۲۰/۶

ب- سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری

در اینجا سؤالات تکراری آزمون جامعه‌شناسی سیاسی مورد بررسی قرار می‌گیرد (۲۸) نتایج حاصله در جدول زیر نشان داده شده است. اگر تعداد سؤالات تکراری در آزمون جامعه‌شناسی سیاسی مورد بررسی قرار گیرد، مشاهده می‌شود حدود ۳۰ سؤال تکراری در سال‌های مختلف طراحی شده‌اند، یعنی از مجموع ۱۵۰ سؤال، ۳۰ سؤال تکراری وجود دارد، سؤالاتی که یا عیناً تکرار شده است یا تقریباً دارای مضامین نزدیک هستند و این یعنی ۲۰ درصد سؤالات تکراری هستند.

ج- منابع آزمون

سؤالات آزمون جامعه‌شناسی سیاسی عمدتاً از منابع زیر گزینش شده است.

جدول شماره ۱۶: منابع آزمون جامعه‌شناسی سیاسی

ردیف	عنوان کتاب	نویسنده	تعداد سؤالات	درصد
۱	جامعه‌شناسی سیاسی	حسین بشیریه	۷۷	۵۱/۳
۲	درآمدی بر جامعه‌شناسی سیاسی	احمد نقیب زاده	۲۱	۱۴
۳	بنیادهای علم سیاست	عبدالرحمن عالم	۴	۲/۶
۴	سیری در نظریه‌های انقلاب	مصطفی ملکوتیان	۳	۲
۵	جامعه‌شناسی سیاسی	موریس دوورژه	۳	۲
۶	اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران	حاتم قادری	۳	۲
۷	سیاست‌های مقایسه‌ای	عبدالعلی قوام	۲	۱/۳
۸	مسائل سیاسی و اقتصادی جهان سوم	احمد ساعی	۲	۱/۳
۹	چالش‌های توسعه سیاسی	عبدالعلی قوام	۱	۰/۶
۱۰	اصول سیاست خارجی و سیاست بین‌الملل	عبدالعلی قوام	۱	۰/۶
۱۱	بایسته‌های جامعه‌شناسی سیاسی	موریس دوورژه	۱	۰/۶
۱۲	(جزوه) نظام‌های سیاسی تطبیقی	نسرین مصفا	۱	۰/۶
۱۳	چهارچوب‌های سیاست تطبیقی	آلموند و پاول	۱	۰/۶
۱۴	روش و نظریه در علوم سیاسی	مارش و استوکر	۱	۰/۶
۱۵	اندیشه سیاسی قرن بیستم	حسین بشیریه	۱	۰/۶
۱۶	بنیاد فلسفه سیاسی در غرب	حمید عنایت	۱	۰/۶
۱۷	تاریخ اندیشه سیاسی در غرب	ابوالقاسم طاهری	۱	۰/۶
۱۸	اندیشه سیاسی قرن بیستم	ملک یحیی صلاحی	۱	۰/۶
۱۹	نامشخص	-----	۲۵	۱۶/۶

داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد ۲ کتاب «جامعه‌شناسی سیاسی» (حسین بشیریه) و «درآمدی بر جامعه‌شناسی سیاسی» (احمد نقیب زاده) که به ترتیب هر کدام ۵۱/۳ درصد و ۱۴ درصد از سؤالات آزمون را به خود اختصاص داده‌اند، از اهمیت بسیاری در این ماده امتحانی برخوردارند. هر چند سر فصل‌ها و مطالب این دو کتاب بنا به نظر متخصصان و کارشناسان، تمامی یا بیشتر موضوعات و مسائل این درس را دربرمی‌گیرند، اما به نظر می‌رسد، گزینش این دو کتاب به‌عنوان منابع اصلی آزمون جامعه‌شناسی سیاسی، به‌رغم وجود منابع معتبر در این حوزه، قابل تأمل باشد.

د- حیطه‌های شناختی مورد سنجش

در اینجا سؤالات آزمون جامعه‌شناسی سیاسی براساس اهداف آموزشی مورد بررسی قرار می‌گیرد. توزیع سؤالات از این منظر به شرح زیر است.

جدول شماره ۱۷: حیطه‌های شناختی آزمون جامعه‌شناسی سیاسی

ردیف	نوع حیطه شناختی	تعداد سؤالات	درصد
۱	دانش	۸۰	۵۳/۳
۲	فراگیری و درک و ...	۷۰	۴۶/۶

داده‌های فوق بیانگر آن است که سؤالات آزمون جامعه‌شناسی سیاسی درصد بسیار زیادی مربوط به حیطه شناختی دانش می باشد (حدود ۵۵ درصد). درحالی‌که سؤالات فراتر از دانش، حدود ۴۴ درصد است. به نظر می‌رسد سؤالات این آزمون می‌بایست با جهت‌گیری فراتر از دانش یعنی حیطه‌های تحلیل و ترکیب طراحی شوند تا آزمون‌شوندگان دارای قوه ذهنی تحلیلی، گزینش شوند.

ح- قواعد سؤال‌نویسی

در بررسی سؤالات آزمون سال ۸۵ (به‌عنوان نمونه) سؤالاتها و گزینه‌های جامعه‌شناسی متضمن بیشتر معیارهای قواعد سؤال‌نویسی بوده‌اند. با این وجود، چند قاعده، به درستی و بادقت، مدنظر قرار نگرفته است. اول، جای خالی در انتهای سؤال قرار نگرفته است (سؤال ۱۵۷ و سؤال ۱۷۵) (۲۹)، دوم، درخصوص جلب نظر آزمون‌شوندگان بی‌اطلاع نسبت به گزینه‌های انحرافی (یاهمان نادرست) دقت لازم صورت نمی‌گیرد (سؤال ۱۶۷، باید سه مورد از جامعه‌شناسان سیاسی باشند که سیاست نزد آنان تابع اقتصاد نیست، نه اینکه اساساً جامعه‌شناس سیاسی هم نباشند: مانند جان لاک). (۳۰) در سؤال ۱۵۶، ۲ پاسخ غلط، هم معنی‌اند: گروه‌های فشار، گروه‌های ذی‌نفوذ). (۳۱)

و- بررسی کلی آزمون سال ۱۳۸۶ (۳۲)

محورها و مضامین اصلی ۳۰ سؤال آزمون جامعه‌شناسی سیاسی ۸۶ به این صورت قابل تقسیم‌بندی است. ۲۱ سؤال در مورد نظریه‌پردازان و ۹ سؤال درخصوص مفاهیم و موضوعات. بنابراین، همچنان دانستن اطلاعاتی در خصوص نظریه‌پردازان در اولویت نخست طراحان سؤالات این ماده امتحانی قرار دارد. در نتیجه، همان روندهای پیشین تقریباً تکرار شده است. در آزمون سال ۸۶، سؤالات دقیقاً یا تقریباً تکراری دارای سطح نسبتاً بالایی است. در این میان، ۶ سؤال تکراری وجود دارد که دقیقاً در آزمون سال‌های ۸۱ تا ۸۵ تکرار شده‌اند. (۳۳) ۴ سؤال تقریباً تکراری نیز، با مضامین بسیار نزدیک به هم، طرح شده‌اند. (۳۴) از این‌رو، از ۳۰ سؤال، ۱۰ سؤال یعنی ۳۳/۳ درصد تکراری‌اند.

از نظر منابع آزمون، تقریباً همان روند آزمون‌های قبلی تکرار شده است، یعنی حدود ۲۰ سؤال از کتاب جامعه‌شناسی سیاسی (حسین بشیریه) طرح شده و سایر منابع به صورت فرعی مدنظر بوده‌اند. آزمون جامعه‌شناسی سیاسی سال ۸۶ از نظر اهداف آموزشی، بدین صورت می‌باشد: ۱۷ سؤال یعنی ۵۶٪ درصد در حیطه شناختی دانش و ۱۳ سؤال یعنی ۴۳٪ درصد در حیطه شناختی درک و فراگیری و مراحل بالاتر از آن. در مقایسه با آزمون‌های ۸۱ تا ۸۵، آزمون جامعه‌شناسی سیاسی سال ۸۶ همان روند را داشته است. از منظر قواعد سؤال‌نویسی، آزمون جامعه‌شناسی سیاسی سال ۸۶ چندان تفاوتی با آزمون‌های پیشین ندارد.

آزمون تحولات سیاسی و اجتماعی ایران

الف- محورها و مضامین اصلی مورد سؤال (روایی آزمون)

در آزمون تحولات سیاسی اجتماعی ایران، تمرکز سؤالات بر محورها و مضامین زیر قرار دارند.

جدول شماره ۱۸: محورها و مضامین اصلی مورد سؤال در آزمون تحولات سیاسی و اجتماعی ایران

ردیف	موضوع	تعداد سؤالات	درصد
۱	محمدرضاشاه	۲۰	۱۳/۳
۲	رضاخان و رضاشاه	۱۲	۸
۳	مشروطه	۱۲	۸
۴	انقلاب اسلامی	۱۲	۸
۵	احزاب سیاسی	۱۰	۶/۶
۶	مصدق	۹	۶
۷	قوم‌السلطنه	۵	۳/۳
۸	اصلاحات ارضی	۴	۲/۶
۹	وضعیت ایران	۴	۲/۶
۱۰	متفقین و اشغال ایران	۳	۲
۱۱	قیام یازده خرداد	۳	۲
۱۲	کمیته دفاع ملی	۳	۲
۱۳	علی امینی	۳	۲
۱۴	سفارت آمریکا و گروهان‌گیری	۲	۱/۳
۱۵	مخالفت مراجع با رژیم شاه	۲	۱/۳
۱۶	دولت کودتا و سیدضیاء	۲	۱/۳
۱۷	مجلس مؤسسان	۲	۱/۳
۱۸	مجلس یازدهم	۲	۱/۳
۱۹	محمدعلی شاه و مشروطه	۲	۱/۳
۲۰	سید حسین مدرس و محمدتدین	۲	۱/۳
۲۱	سؤالات موردی	۲۵	۲۳/۳

بررسی سؤالات آزمون تحولات سیاسی اجتماعی ایران نشان می‌دهد تمرکز سؤالات عمدتاً بر پادشاهانی چون محمدرضا شاه و رضاشاه (هر کدام به ترتیب با ۲۰ و ۱۲ سؤال) و شخصیت‌هایی چون مصدق با ۹ سؤال می‌باشند. همچنین، از نقطه نظر مفهومی موضوعاتی چون مشروطه و انقلاب اسلامی (هر کدام با ۱۲ سؤال) و احزاب سیاسی (۹ سؤال) در اولویت مورد نظر طراحان سؤال بوده‌اند. در مورد سایر شخصیت‌ها و موضوعات نیز سؤالاتی به صورت محدود مطرح شده‌اند (افرادی چون قوام‌السلطنه و علی‌امینی و موضوعاتی مانند قیام ۱۵ خرداد، سفارت آمریکا و مجلس مؤسسان).

با توجه به سرفصل‌ها، منابع معتبر و نظرات مدرس (۳۵) این حوزه، می‌توان مهم‌ترین آسیب‌ها در این زمینه را به شرح زیر بیان کرد: اول، مسائل مربوط به نظریه‌ها و تئوری‌های تبیین‌کننده تحولات تاریخی اساساً مورد سؤال واقع نشده است. دوم، در خصوص افکار سیاسی ایرانیان چون جریان‌های فکری روشنفکری، مارکسیستی، ملی و اسلامی اساساً سؤالی طرح نشده است.

ب- سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری

چگونگی سؤالات تکراری در آزمون تحولات سیاسی اجتماعی ایران (۳۶) در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره ۱۹: سؤالات تکراری تحولات سیاسی و اجتماعی ایران

ردیف	نوع سؤالات	تعداد سؤالات	چگونگی	درصد
۱	دقیقاً تکراری	۱۸	۹ سؤال، هر سؤال دو بار تکرار شده است.	
۲	تقریباً تکراری	۲	۱ سؤال، دو بار تکرار شده است	
	جمع	۲۰		۱۳/۳

در آزمون تحولات سیاسی و اجتماعی ایران ۲۰ سؤال دقیقاً و تقریباً تکراری وجود دارد؛ از این رو از مجموع ۱۵۰ سؤال، ۲۰ سؤال تکراری بوده که حدود ۱۳ درصد سؤالات را دربرمی‌گیرد.

ج- منابع آزمون

سؤالات تحولات سیاسی اجتماعی ایران از منابع زیر گزینش شده است.

جدول شماره ۲۰: منابع تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی ایران

ردیف	عنوان کتاب	نویسنده	تعداد سؤالات	درصد
۱	تاریخ سیاسی معاصر ایران	جلال‌الدین مدنی	۳۹	۲۶
۲	مقدمه‌ای بر انقلاب اسلامی	صادق زیباکلام	۱۹	۱۲/۶
۳	اقتصاد سیاسی ایران	همایون کاتوزیان	۱۵	۱۰
۴	روابط خارجی ایران	علیرضا ازغندی	۱۳	۸/۶
۵	تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی ایران	علیرضا ازغندی	۱۲	۸
۶	سنت و مدرنیته	صادق زیباکلام	۴	۲/۶
۷	ناکارآمدی نخبگان سیاسی ایران بین دو انقلاب	علیرضا ازغندی	۲	۱/۳
۸	اندیشه سیاسی در اسلام معاصر	حمید عنایت	۱	۰/۶
۹	مقاومت شکننده	جان فوران	۱	۰/۶
۱۰	شیر و عقاب	جیمز پیل	۱	۰/۶
۱	روابط خارجی ایران	حمید احمدی	۱	۰/۶
۱۲	ما چگونه ما شدیم	صادق زیباکلام	۱	۰/۶
۱۳	جامعه‌شناسی سیاسی	حسین بشیریه	۱	۰/۶
۱۴	ایران بین دو انقلاب	یرواند آبراهامیان	۱	۰/۶
۱۵	قانون اساسی	-----	۱	۰/۶
۱۶	نامشخص	-----	۳۶	۲۴

داده‌های جدول منابع، بیانگر آن است که منابع اصلی این آزمون عبارتند از: تاریخ سیاسی معاصر ایران (جلال‌الدین مدنی)، مقدمه‌ای بر انقلاب اسلامی (صادق زیبا کلام)، تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی ایران (علیرضا ازغندی)، اقتصاد سیاسی ایران (همایون کاتوزیان)، روابط خارجی ایران (علیرضا ازغندی) و سنت و مدرنیته (صادق زیباکلام). این آزمون از نظر تعداد منابع اصلی تاحدودی قابل قبول به نظر می‌رسد. اما نکته قابل ذکر این است که از منابع تحلیلی و دارای پشتوانه نظری مناسب چون اقتصاد سیاسی ایران (کاتوزیان)، ایران بین دو انقلاب (آبراهامیان) و مقاومت شکننده (جان فوران) سؤالات بسیار محدودی طرح شده است.

د- حیطه‌های شناختی مورد سنجش

جدول زیر چگونگی حیطه‌های شناختی را در این آزمون نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲۱: حیطه شناختی آزمون تحولات سیاسی اجتماعی

ردیف	نوع حیطه شناختی	تعداد سؤالات	درصد
۱	دانش	۴۸	۳۲
۲	فراگیری و درک و ...	۱۰۲	۶۸

سؤالات طراحی شده در این آزمون بیانگر آن است که از ۱۵۰ سؤال، ۱۰۲ سؤال یعنی ۶۸ درصد دارای جهت گیری سنجش حیطه شناختی فراتر از دانش می باشند؛ به دیگر سخن، سؤالات عمدتاً تحلیلی اند. در این میان تنها ۴۸ سؤال یعنی ۳۲ درصد به حیطه شناختی دانش اولیه و جزئی تعلق دارند.

ح- قواعد سؤال نویسی

تنها نکته قابل ذکر این است که در آزمون سال ۸۵ (به عنوان نمونه) از منظر قواعد سؤال نویسی، این قاعده که هر سؤال یک موضوع مهم را اندازه گیرد رعایت نشده است (سؤال ۱۱، از آخرین مجالس قانون گذاری در ۳ دوره متفاوت احمدشاه، رضاشاه و محمدرضاشاه پرسش نموده است) (۳۷). سایر قواعد تا حدود زیادی رعایت شده است.

و- بررسی کلی آزمون تحولات سیاسی واجتماعی ایران سال ۱۳۸۶

سؤالات آزمون ۸۶، از نظر محتوا و مضامین، همان سبک و سیاق آزمون های قبلی را دارد؛ به گونه ای که ۹ سؤال در مورد محمدرضاشاه، ۶ سؤال در خصوص رضاشاه، ۵ سؤال در خصوص جمهوری اسلامی ایران، ۳ سؤال در مورد مشروطه و نیز سؤالاتی در خصوص مجالس ایران، احزاب سیاسی، اصلاحات ارضی و شخصیت های سیاسی مطرح در تاریخ معاصر ایران (چون قوام السلطنه، فروغی و ...) را شامل می شود. تحول عمده محتوایی مربوط به طرح سؤالاتی در خصوص «دوره جمهوری اسلامی» است (طرح ۷ سؤال جدید در این زمینه).

سؤالات این آزمون از لحاظ دقیقاً و تقریباً تکراری بودن به شرح زیر است: ۴ سؤال تکراری از آزمون های سال قبل در آزمون تاریخ تحولا سیاسی واجتماعی ایران ۸۶ عیناً تکرار شده اند. (۳۸) به علاوه ۲ سؤال تقریباً تکراری که دارای مضامین و پاسخ بسیار نزدیک با آزمون های قبلی هستند، طرح شده است. (۳۹) جالب است که ۲ سؤال بسیار نزدیک به هم در خصوص مجلس مؤسسان در آزمون ۸۶ طرح شده است (به پیشنهاد چه کسی و توسط کدام یک از مجالس، احمدشاه از سلطنت خلع و رضاخان به عنوان شاه جدید انتخاب شد؟) (۴۰) انتقال سلطنت از قاجاریه به پهلوی از تصمیمات کدام یک از مجالس بود؟ (۴۱)

از نقطه نظر منابع آزمون، به نظر می رسد سؤالات مربوط به دوره مشروطه، انقلاب اسلامی، محمدرضاشاه، رضاشاه و ... از همان منابع آزمون های پیشین طرح شده اند؛

ولی سؤالات مربوط به دوره جمهوری اسلامی ایران از منابع جدید (اما نامشخص) طرح شده اند. هنگامی که سؤالات آزمون تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی ایران سال ۸۶ با معیار اهداف آموزشی مورد بررسی قرار می‌گیرد، نتیجه بررسی بیانگر آن است که ۲۳ سؤال یعنی ۷۶٪ درصد مربوط به حیطه شناختی دانش و ۷ سؤال یعنی ۳۰٪ درصد مربوط به فراگیری و درک و بالاتر از آن می‌باشند. از این رو، این آزمون در مقایسه با آزمون‌های پیشین تحولات سیاسی اجتماعی ایران تا حدودی افت کرده است.

آزمون اندیشه سیاسی در غرب

الف- محورها و مضامین اصلی مورد سؤال (روایی آزمون)

در آزمون اندیشه‌های سیاسی غرب، عمدتاً محورها و مضامین زیر مورد سؤال قرار می‌گیرد.

جدول شماره ۲۲: محوره‌های اصلی آزمون اندیشه سیاسی غرب

ردیف	موضوع	تعداد سؤالات	درصد
۱	افلاطون	۷	۹/۳
۲	ماکیاولی	۶	۸
۳	ارسطو	۵	۶/۶
۴	هایز	۴	۵/۳
۵	روسو	۴	۵/۳
۶	سنت توماس آکوئیناس	۴	۵/۳
۷	هگل	۴	۵/۳
۸	سنت آگوستین	۳	۴
۹	فردریش هایک	۳	۴
۱۰	لنین	۳	۴
۱۱	جان لاک	۲	۲/۶
۱۲	آیزارلین	۲	۲/۶
۱۳	ژوزف شومپتر	۲	۲/۶
۱۴	محافظه کاران	۲	۲/۶
۱۵	آنارشسیم	۲	۲/۶
۱۶	سؤالات موردی براساس نظریه پردازان	۱۲	۱۶
۱۷	سؤالات موردی	۱۲	۱۶

بنابرادهای موجود در جدول فوق، اندیشمندان و متفکران زیادی مورد سؤال واقع شده‌اند که افلاطون و ماکیاولی هر یک با ۶ سؤال در صدر قرار دارند و ارسطو، روسو، آکوئیناس و هگل (هر کدام با ۴ سؤال) در اولویت بعدی قرار گرفته‌اند. به علاوه، متفکران زیادی هستند که در مورد آنها تعداد ۳ یا ۲ سؤال مطرح شده است.

با توجه به سرفصل‌ها، منابع معتبر و اظهار نظر مدرس (۴۲) در این حوزه، می‌توان نکات زیر را برشمرد. نخست، برخی از موضوعات اصلی مطرح شده در سرفصل‌ها مورد توجه قرار گرفته و سؤالات دربرگیرنده آنهاست. دوم، برخی از متفکران و مکاتب پیش از سقراط و نیز سوفیست‌ها اساساً مورد سؤال واقع نشده‌اند. سوم، اندیشه‌های رومی مانند سیسرون و سنکا نیز جایگاهی در سؤالات ندارند. چهارم، آرا و افکار سده سیزده تا عصر ماکیاولی چون آرای دانتی، ویلیام اوکامی و اهمیت لازم را نزد طراحان نداشته است. پنجم، اساساً پرسش در خصوص اندیشه‌های قرن ۱۹ و ۲۰ محدود بوده و غالب جریان‌های فکری این دوره مورد غفلت واقع شده است.

۲) سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری

سؤالات تکراری در آزمون اندیشه سیاسی غرب (۴۳) به شرح زیر است.

جدول شماره ۲۳: سؤالات تکراری آزمون اندیشه سیاسی غرب

ردیف	نوع سؤالات	تعداد سؤالات	چگونگی	درصد
۱	دقیقاً تکراری	۴	دو سؤال، هر یک دوبار تکرار شده است.	
۲	تقریباً تکراری	۳	سه سؤال، تقریباً به هم نزدیک تکرار شده‌اند	
	جمع	۷		۹/۳

۷ سؤال دقیقاً یا تقریباً تکراری در سؤالات آزمون اندیشه سیاسی در غرب وجود دارد که در مقایسه با کل سؤالات این آزمون (۷۵ سؤال)، حدود ده درصد آن را شامل می‌شود.

ج- منابع آزمون

سؤالات این آزمون از منابع زیر گزینش شده‌اند.

جدول شماره ۲۴: منابع آزمون اندیشه سیاسی غرب

ردیف	عنوان کتاب	نویسنده	تعداد سؤالات	درصد
۱	تاریخ فلسفه سیاسی غرب (ج ۱ و ۲)	عبدالرحمن عالم	۲۹	۳۸/۶
۲	تاریخ اندیشه سیاسی در غرب	ابوالقاسم طاهری	۱۰	۱۳/۳
۳	تاریخ اندیشه سیاسی قرن بیستم	حسین بشیریه	۸	۱۰/۸
۴	بنیاد فلسفه سیاسی در غرب	حمید عنایت	۵	۶/۶
۵	اندیشه سیاسی غرب در قرن بیستم	ملک یحیی صلاحی	۵	۶/۶
۶	تاریخ اندیشه‌های سیاسی در قرن بیستم	حاتم قادری	۲	۲/۶
۷	جزوه اندیشه سیاسی در قرن بیستم	جهانگیر معینی	۱	۱/۳
۸	نقد و بررسی آثار بزرگان سده بیستم	عبدالرحمن عالم	۱	۱/۳
۹	سیاست به مثابه علم	ملک یحیی صلاحی	۱	۱/۳
۱۰	نامشخص	-----	۶	۸

داده‌های مندرج در جدول فوق نشان می‌دهد کتاب تاریخ فلسفه سیاسی غرب (عبدالرحمن عالم)، تاریخ اندیشه سیاسی در غرب (ابوالقاسم طاهری)، اندیشه سیاسی قرن بیستم (حسین بشیریه)، سیری در نظریه‌های جدید در علوم سیاسی (حسین بشیریه)، بنیادهای فلسفه سیاسی در غرب (حمید عنایت) و اندیشه سیاسی غرب در قرن بیستم (ملک یحیی صلاحی) از جمله منابع اصلی و مآخذ سؤالات می‌باشند. با این وجود، حدود ۴۰ درصد سؤالات از کتاب تاریخ فلسفه سیاسی غرب (عبدالرحمن عالم) طرح شده است.

د-حیطه‌های شناختی مورد سنجش

هنگامی که سؤالات آزمون اندیشه‌های سیاسی غرب با معیار اهداف آموزشی مورد سنجش، بررسی می‌شود نحوه طراحی سؤالات به شرح زیر است.

جدول شماره ۲۵: حیطه‌های شناختی آزمون اندیشه سیاسی غرب

ردیف	نوع حیطه شناختی	تعداد سؤالات	درصد
۱	دانش	۴۴	۵۹/۴
۲	فراگیری و درک و ...	۳۰	۴۰/۵

داده‌های جدول فوق بیانگر آن است که ۴۴ سؤال برای اندازه گیری دانش اصطلاحات، افراد و امور جزئی طراحی شده‌اند (یعنی حدود ۶۰ درصد) و ۳۰ سؤال هم

قصد ارزیابی میزان فراگیری و درک و مراحل بالاتر اهداف آموزشی شرکت‌کنندگان را داشته است (یعنی حدود ۴۰ درصد). در ارزیابی سؤالات با هدف سنجش اهداف آموزشی این نکته را می‌توان بیان کرد که سؤالات نسبتاً زیادی (حدود ۶۰ درصد) صرفاً به دانش امور جزئی اختصاص یافته‌اند که شرکت‌کنندگان با قوه حافظه خود می‌توانند بدان‌ها پاسخ گویند؛ در حالی که بقیه سؤالات از سطح تحلیلی بالاتری برخوردار بوده و آزمون‌شونده باید با تکیه بر قوه استنباط و استنتاج پاسخ دهد. ضرورت دارد سؤالات از نوع دوم بیشتر مدنظر قرار گیرد.

ح- قواعد سؤال‌نویسی

سؤالات آزمون ۸۵ اندیشه سیاسی غرب (به‌عنوان نمونه) حاوی بیشتر قواعد سؤال‌نویسی است و از این منظر، مشکل جدی ندارد.

و- بررسی کلی آزمون اندیشه سیاسی غرب ۱۳۸۶ (۴۴)

در این آزمون، ۱۰ سؤال به اندیشمندان و متفکران اختصاص یافته که تا حدودی متفاوت از افراد و اشخاص در آزمون‌های قبلی است (افرادی چون توماس مور، آگوست کنت، سنت‌امبروز و مارتین لوتر مورد سؤال واقع شده‌اند). بقیه سؤالات در خصوص مکاتب و ایدئولوژی‌هایی چون فاشیسم، راست نو، پراگماتیسم و محافظه‌کاری می‌باشد.

از نظر سؤالات تکراری، یک سؤال در خصوص نوع حکومت دولت شهرهای یونانی عیناً تکرار شده است (۴۵) و یک سؤال هم در مورد ارسطو (طبقه متوسط) تقریباً به مضامین قبلی نزدیک است (۴۶).

منابع آزمون ۸۶ همانند آزمون‌های قبلی، عمدتاً از کتاب تاریخ فلسفه سیاسی غرب (عبدالرحمن عالم)، تاریخ اندیشه سیاسی غرب (ابوقاسم طاهری) و اندیشه‌های سیاسی قرن بیستم (حاتم قادری) می‌باشد.

این آزمون از نظر حیطه‌های شناختی مورد سؤال به صورت زیر بوده است: ۱۰ سؤال مربوط به حیطه شناختی دانش و ۵ سؤال مربوط به حیطه‌های شناختی فراتر از دانش جزئی و ویژه. این روند تقریباً تکرار روند آزمون‌های قبلی است.

آزمون اندیشه سیاسی در اسلام

الف- محورها و مضامین اصلی مورد سؤال (روایی آزمون)

سؤالات آزمون اندیشه سیاسی در اسلام عمدتاً بر محورها و مضامین جدول شماره ۲۶ تمرکز دارند.

جدول شماره ۲۶: محورهای اصلی آزمون اندیشه سیاسی غرب

ردیف	موضوع	تعدادسؤالات	درصد
۱	اندیشه سیاسی اهل سنت	۱۰	۱۳/۳
۲	اندیشه سیاسی شیعه	۷	۹/۳
۳	امام خمینی	۶	۸
۴	فارابی	۴	۵/۳
۵	امام محمد غزالی	۴	۵/۳
۶	ابوالاعلی مودودی	۳	۴
۷	ابن سینا	۳	۴
۸	نابینی	۳	۴
۹	ابن تیمیه	۲	۲/۶
۱۰	صدر، شمس‌الدین	۲	۲/۶
۱۱	ماوردی	۲	۲/۶
۱۲	خواجه نظام‌الملک	۲	۲/۶
۱۳	ابن رشد	۲	۲/۶
۱۴	ابن خلدون	۲	۲/۶
۱۵	ملاصدرا	۲	۲/۶
۱۶	رشیدرضا	۲	۲/۶
۱۷	علی عبدالرزاق	۲	۲/۶
۱۸	سؤالات موردی بر اساس نظریه‌پردازان	۱۰	۱۳/۳
۱۹	سؤالات موردی	۸	۲۱/۳

بررسی محورها و مضامین آزمون اندیشه سیاسی در اسلام بیانگر آن است که ۲۰ سؤال در خصوص اندیشمندان و متفکران معاصر (امام خمینی، ابوالاعلی مودودی، نابینی، صدر و شمس‌الدین، ملاصدرا، رشیدرضا و علی عبدالرزاق) و ۲۱ سؤال درباره متفکران قدیم (فارابی، غزالی، ابنسینا، ابن تیمیه، ماوردی، خواجه نظام‌الملک، ابن رشد و ابن خلدون) مطرح شده اند؛ درحالی که ۱۰ سؤال به اندیشه سیاسی اهل سنت و ۷ سؤال هم به اندیشه سیاسی شیعه اختصاص یافته است. ۱۰ سؤال موردی نیز در خصوص نظریه‌پردازان وجود دارد.

با توجه سرفصل‌ها، منابع معتبر و اظهار نظر مدرس (۴۷) این حوزه، اولاً سؤالات با تمرکز و تأکید بر افراد و اشخاص (یعنی نظریه‌پردازان) زیاد است. بهتر است سؤالات به سمت جریان‌های غالب فکری سوق داده شود. ثانیاً، اندیشه سیاسی قدیم عمدتاً مورد سؤال واقع می‌شود و توجه به بحث مدرنیته و اثرات آن بر اندیشه سیاسی معاصر غفلت می‌شود. ثالثاً، سؤالات‌های معطوف به تفکرات لیبرالیسم اسلامی،

سوسیالیسم اسلامی، بومی‌گرایی هویتی، دموکراسی اسلامی، رادیکالیسم، بنیادگرایی و ... چندان مدنظر طراحان سؤال قرار نمی‌گیرد.

ب- سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری

سؤالات تکراری آزمون اندیشه‌های سیاسی در اسلام (۴۸) به شرح زیر می‌باشد.

جدول شماره ۲۷: سؤالات تکراری آزمون اندیشه سیاسی در اسلام

ردیف	نوع سؤالات	تعداد سؤالات	چگونگی	درصد
۱	دقیقاً تکراری	۶	سه سؤال، هر یک دوبار تکرار شده است.	
۲	تقریباً تکراری	۶	سه سؤال نزدیک به هم، هر کدام دو بار تکرار شده‌اند.	
	جمع	۱۲		۱۶

در آزمون اندیشه‌های سیاسی در اسلام ۱۲ سؤال دقیقاً یا تقریباً تکراری وجود دارد؛ یعنی ۱۶ درصد از کل ۷۵ سؤال تکراری است.

ج- منابع آزمون

سؤالات این آزمون از منابع زیر گزینش شده‌اند:

جدول شماره ۲۸: منابع آزمون اندیشه سیاسی در اسلام

۱	اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران	حاتم قادری	۳۵	۴۶/۶
۲	نظام سیاسی و دولت در اسلام	داوود فیرحی	۱۳	۱۷/۳
۳	قدرت، دانش و مشروعیت در اسلام	داوود فیرحی	۱۲	۱۶
۴	زوال اندیشه‌های سیاسی در ایران	سید جواد طباطبایی	۱	۱/۳
۵	ولایت فقیه	امام خمینی	۱	۱/۳
۶	بنیاد فلسفه سیاسی در غرب	حمید عنایت	۱	۱/۳
۷	جزوه ی کلاسی	فیرحی	۱	۱/۳
۸	نامشخص	----	۱۲	۱۶

بنابر اطلاعات موجود در جدول فوق، ۳ کتاب اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران (حاتم قادری)، نظام سیاسی دولت در اسلام (داوود فیرحی)، و قدرت، دانش و مشروعیت در اسلام (داوود فیرحی) از منابع اصلی این آزمون هستند. به نظر می‌رسد یکی از دلایل بی‌توجهی به جریان‌های فکری جدید در اندیشه سیاسی در اسلام، انتخاب کتاب اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران به‌عنوان مآخذ حدود ۵۰ درصد

سؤالات می‌باشد؛ چراکه در این کتاب، عمده مباحث بر اساس افکار و آرای اندیشمندان و متفکران ارائه می‌شود. درحالی‌که در کتابی مانند اندیشه سیاسی اسلام معاصر (حمید عنایت) عمدتاً جریان‌های فکری چون ناسیونالیسم و سوسیالیسم در اندیشه‌های اسلامی بررسی می‌شود. بنابراین، از آسیب‌های جدی در این زمینه، مأخذ قرارگرفتن برخی منابع تا حدودی توصیفی است.

د-حیطه‌های شناختی مورد سنجش

سؤالات آزمون اندیشه‌های سیاسی در اسلام نشان می‌دهد هدف طراحان از سنجش اهداف آموزشی مورد نظر در سؤالات، به‌صورت زیر بوده است:

جدول شماره ۲۹: حیطه شناختی آزمون اندیشه سیاسی در اسلام

ردیف	نوع حیطه شناختی	تعداد سؤالات	درصد
۱	دانش	۴۰	۵۳/۳
۲	فراگیری و درک و ...	۳۵	۴۶/۶

مقایسه دو نوع حیطه شناختی در آزمون فوق بیانگر آن است که سؤالات مربوط به دانش امور جزئی و ویژه بیشتر از سایر سطوح شناختی است. درحالی‌که حدود ۵۴ درصد سؤالات در صدد سنجش دانش ابتدایی و اولیه شرکت‌کنندگان در آزمون است، حدود ۴۶ درصد سؤالات به درک و فراگیری و... اختصاص یافته‌اند.

ح-قواعد سؤال‌نویسی

سؤالات آزمون ۸۵ اندیشه سیاسی اسلام (به‌عنوان نمونه) حاوی بیشتر قواعد سؤال‌نویسی است و از این منظر، مشکل جدی ندارد.

و- بررسی کلی آزمون اندیشه سیاسی اسلام ۱۳۸۶ (۴۹)

در آزمون ۸۶، همانند رویه آزمون‌های پیشین، ۱۱ سؤال از نظریه پردازان، یک سؤال درخصوص اندیشه سیاسی شیعه، یک سؤال در مورد اندیشه سیاسی اهل سنت و دو سؤال تاریخی مطرح شده است.

از نظر سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری، سه سؤال دقیقاً تکراری در خصوص نائینی (۵۰)، امام خمینی (۵۱) و ابن تیمیه (۵۲) مطرح شده است که این تعداد سؤال تکراری در مقایسه با ۱۵ سؤال این آزمون، ۲۰ درصد سؤالات را شامل می‌شود.

آزمون اندیشه سیاسی اسلام به لحاظ منابع، تکرار رویه قبلی است یعنی ۳ کتاب اندیشه سیاسی در اسلام و ایران (قادری)، قدرت، دانش و مشروعیت در اسلام (فیرحی) و نظام سیاسی و دولت در اسلام (فیرحی) مأخذ اصلی سؤالات بوده‌اند. حیطة شناختی مورد سؤال در این آزمون بدین شرح است: حیطة شناختی مربوط به دانش ۱۰ سؤال؛ حیطة شناختی فراتر از دانش ۵ سؤال.

مقایسه آزمون‌ها از نظر محورهای مورد بررسی در مقاله

در اینجا، مجموعه آزمون‌های هفت‌گانه کارشناسی ارشد علوم سیاسی از نظر روایی آزمون، سؤالات تکراری، منابع، حیطة‌های شناختی و موضوعات مشترک و مشابه با یکدیگر مقایسه می‌شوند تا میزان اعتبار آنها نسبت به هم سنجیده شود.

الف- مقایسه محورها و مضامین اصلی مورد سؤال (روایی) آزمون‌ها

اگر تنوع و تمرکز سؤالات آزمون‌های هفت‌گانه علوم سیاسی با یکدیگر مقایسه شوند، نتایج حاصله در جدول زیر آمده است.

جدول شماره ۳۰: مقایسه محورها و مضامین اصلی مورد سؤال آزمون‌ها

ردیف	آزمون	تعداد کل محورها	تعداد افراد و اشخاص (با سؤالات متعدد)	تعداد محورهای مفهومی	تعداد سؤالات موردی	تعداد افراد و اشخاص (با سؤالات موردی)
۱	مسائل سیاسی- اقتصادی جهان سوم	۲۵	۱۴	۹	۲۴	۲۳
۲	تحولات سیاسی و اجتماعی ایران	۲۱	۸	۱۲	۳۵	-
۳	مبانی علم سیاست	۲۱	۳	۱۹	۲۲	۲
۴	نظام سیاسی تطبیقی	۱۱	-	۱۰	۱۷	-
۵	جامعه‌شناسی سیاسی	۲۶	۱۳	۱۱	۲۳	۱۶
۶	اندیشه سیاسی در غرب	۱۷	۱۳	۲	۱۲	۱۲
۷	اندیشه سیاسی در اسلام	۲۰	۱۵	۳	۸	۱۰

مندرجات جدول فوق بیانگر آن است که آزمون‌های جهان سوم (با ۳۷

مورد)، جامعه‌شناسی سیاسی (با ۲۹ مورد)، اندیشه‌های سیاسی غرب (با ۲۵ مورد) و

اندیشه‌های سیاسی اسلام (با ۲۵ مورد) تمرکز زیادی بر افراد و اشخاص دارند؛ در حالی که آزمون‌های مبانی علم سیاست (با ۱۹ مورد)، تحولات سیاسی اجتماعی ایران (با ۱۲ مورد)، جامعه‌شناسی سیاسی (با ۱۱ مورد) و نظام سیاسی تطبیقی (با ۱۰ مورد) بر محورهای مفهومی تمرکز دارند. در این میان، دو آزمون جهان سوم و جامعه‌شناسی سیاسی (هر یک به ترتیب با ۳۷ مورد و ۲۹ مورد) تمرکز بالایی بر افراد و اشخاص دارند، هر چند در آزمون جامعه‌شناسی سیاسی با طراحی ۱۱ مورد سؤال مفهومی، نوعی تعادل در طراحی سؤالات به وجود آمده است. البته، شاید در آزمون تاریخ اندیشه‌های سیاسی در اسلام و غرب، به دلیل ماهیت این حوزه، سؤالات عمدتاً بر افراد و اشخاص (اندیشمندان و متفکران) تمرکز داشته باشد؛ اما در طراحی سؤالات سایر آزمون‌ها، مناسب است موضوعات مفهومی به دلیل ارزش تحلیلی بالاتر، مبنای قرار گیرد.

در ضمن، از آنجا که تعداد سؤالات موردی بیانگر تنوع در طراحی سؤالات است، جهان سوم (با ۴۷ مورد)، جامعه‌شناسی سیاسی (با ۳۹ مورد) تحولات سیاسی اجتماعی ایران (با ۳۵ مورد) درصد قرار دارند. آزمون‌های مبانی علم سیاست و اندیشه‌های سیاسی در غرب (هر یک با ۲۴ مورد)، اندیشه‌های سیاسی در اسلام (با ۱۸ مورد) و نظام سیاسی تطبیقی (با ۱۷ مورد) در مرتبه بعدی قرار دارند. از این رو، در آزمون‌های اخیر برای افزایش سؤالات موردی باید تجدید نظر صورت گیرد.

ب - مقایسه سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری آزمون‌ها

در این قسمت چگونگی سؤالات تکراری در آزمون‌های هفت‌گانه کارشناسی ارشد علوم سیاسی مطالعه می‌شود، جدول زیر چگونگی این موضوع را به نمایش می‌گذارد.

جدول شماره ۳۱: سؤالات تکراری آزمون‌ها

ردیف	آزمون	تعداد سؤالات دقیقاً تکراری	تعداد سؤالات تقریباً تکراری	جمع	درصد
۱	مسائل سیاسی - اقتصادی جهان سوم	۲۴	۱۸	۴۲	۲۸
۲	نظام سیاسی تطبیقی	۱۰	۲۳	۳۳	۲۶/۴
۳	جامعه‌شناسی سیاسی	۲۲	۹	۳۱	۲۰/۶
۴	مبانی علم سیاست	۱۲	۱۵	۲۷	۱۸
۵	اندیشه سیاسی در اسلام	۶	۶	۱۲	۱۶
۶	تحولات سیاسی و اجتماعی ایران	۱۸	۲	۲۰	۱۳/۳
۷	اندیشه سیاسی در غرب	۴	۳	۷	۹/۳

بررسی سؤالات تکراری در این آزمون‌ها نشان می‌دهد که آزمون‌های جهان سوم با ۲۸ درصد، نظام سیاسی تطبیقی با ۲۶/۴ درصد و جامعه‌شناسی سیاسی با ۲۰/۶ درصد متضمن حجم نسبتاً بالایی از سؤالات تکراری‌اند. آزمون مبانی علم سیاست با ۱۸ درصد و آزمون اندیشه‌های سیاسی در اسلام با ۱۶ درصد در رتبه بعدی قرار دارند. از این رو، به جز آزمون اندیشه‌های سیاسی در غرب (با ۹/۳ درصد سؤالات تکراری) سایر آزمون‌ها سؤالات تکراری نسبتاً زیادی دارند. با توجه به این آمارها، ضروری است نهایت دقت به عمل آید تا سؤالات تکراری - مگر به صورت موردی و استثنایی - طراحی نشوند.

ج- مقایسه منابع آزمون‌ها

جدول مقایسه‌ای منابع آزمون‌ها به شرح زیر است.

جدول شماره ۳۲: منابع آزمون‌ها

ردیف	آزمون	دانش		فراتر از دانش	
		تعداد سؤالات	درصد	تعداد سؤالات	درصد
۱	مسائل سیاسی - اقتصادی جهان سوم	۸۰	۵۳/۳	۷۰	۴۶/۴
۲	تحولات سیاسی و اجتماعی ایران	۴۸	۳۲	۱۰۲	۶۸
۳	مبانی علم سیاست	۶۰	۴۰	۹۰	۶۰
۴	نظام سیاسی تطبیقی	۴۶	۳۶/۸	۷۹	۶۳/۲
۵	جامعه‌شناسی سیاسی	۸۰	۵۳/۳	۷۰	۴۶/۶
۶	اندیشه سیاسی در غرب	۴۴	۵۹/۴	۳۰	۴۰/۵
۷	اندیشه سیاسی در اسلام	۴۰	۵۳/۳	۲۵	۴۶/۶

با توجه به جدول فوق می‌توان گفت برخی آزمون‌ها منابع بسیار محدودی دارند (مبانی علم سیاست تنها یک منبع اصلی دارد)؛ منابع اصلی برخی آزمون‌ها دو مورد است (جهان سوم، نظام‌های سیاسی تطبیقی، جامعه‌شناسی سیاسی)؛ در حالی که آزمون‌های تحولات سیاسی اجتماعی ایران (با پنج منبع اصلی) و اندیشه‌های سیاسی در اسلام (با سه منبع اصلی) دارای منابع نسبتاً مناسب و قابل قبولی هستند. به نظر می‌رسد که باید در آزمون‌های دارای منابع واحد و محدود تجدیدنظر صورت گیرد تا از این نظر قابل قبول تلقی شوند.

د- مقایسه حیطه‌های شناختی مورد سنجش آزمون‌ها

جدول زیر نشان دهنده چگونگی نتایج مقایسه حیطه‌های شناختی با یکدیگر است.

جدول شماره ۳۳: حیطه‌های شناختی مورد سنجش آزمون‌ها

ردیف	آزمون	تعداد منابع اصلی	تعداد منابع فرعی
۱	مسائل سیاسی - اقتصادی جهان سوم	۲	۱۱
۲	تحولات سیاسی و اجتماعی ایران	۵	۱۰
۳	مبانی علم سیاست	۱	۸
۴	نظام سیاسی تطبیقی	۲	۵
۵	جامعه‌شناسی سیاسی	۲	۱۶
۶	اندیشه سیاسی در غرب	۲	۸
۷	اندیشه سیاسی در اسلام	۳	۴

مفاد جدول فوق نشان می‌دهد آزمون‌های جهان سوم، جامعه‌شناسی سیاسی، اندیشه‌های سیاسی در غرب و اندیشه‌های سیاسی در اسلام عمدتاً سؤالاتی را دربردارند که تنها حیطه شناختی دانش جزئی و ویژه را می‌سنجند؛ در مقابل، سؤالات آزمون‌های تحولات سیاسی اجتماعی ایران، مبانی علم سیاست و نظام سیاسی تطبیقی به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که عمدتاً درصدد سنجش حیطه‌های شناختی فراتر از دانش می‌باشند. بنابراین، تجدید نظر در طراحی سؤالات گروه نخست ضروری به نظر می‌رسد.

ح- مقایسه موضوعات مشترک و مشابه آزمون‌ها

هنگامی که موضوعات مشترک و مشابه آزمون‌های هفت‌گانه کارشناسی ارشد علوم سیاسی مورد مقایسه قرار می‌گیرند، جدول زیر بیانگر چگونگی این موضوع می‌باشد.

جدول شماره ۳۴: موضوعات مشترک و مشابه آزمون‌ها

ردیف	موضوع	آزمون		
۱	احزاب سیاسی	نظام سیاسی	جامعه‌شناسی	تحولات سیاسی
		تطبیقی	سیاسی	اجتماعی ایران
۲	ماکس وبر	۱۱ سؤال	۱۱ سؤال	۱۰ سؤال
		جامعه‌شناسی سیاسی	جهان سوم	مبانی علم سیاست
۳	فرهنگ سیاسی	۱۵ سؤال	۳ سؤال	۲ سؤال
		نظام سیاسی تطبیقی	مبانی علم سیاست	جامعه‌شناسی سیاسی
۴	پارسونز	۹ سؤال	۴ سؤال	۲ سؤال
		جامعه‌شناسی سیاسی	جهان سوم	نظام سیاسی تطبیقی
۵		۵ سؤال	۴ سؤال	۲ سؤال

۵	کثرت‌گرایی (پلورالیسم)	جامعه‌شناسی سیاسی	نظام سیاسی تطبیقی	مبانی علم سیاست
		سؤال ۶	سؤال ۴	سؤال ۲
۶	آلموند و همکاران	جهان سوم	نظام سیاسی تطبیقی	جامعه‌شناسی سیاسی
		سؤال ۳	سؤال ۳	سؤال ۲
۷	مارکس و مارکسیسم	جامعه‌شناسی سیاسی	جهان سوم	
		سؤال ۱۶	سؤال ۳	
۸	مطالعات توسعه و نوسازی	نظام سیاسی تطبیقی	جهان سوم	
		سؤال ۲۰	سؤال ۴	
۹	کورپوراتیزم	نظام سیاسی تطبیقی	جامعه‌شناسی سیاسی	
		سؤال ۴	سؤال ۲	
۱۰	فاشیسم	جامعه‌شناسی سیاسی	مبانی علم سیاست	
		سؤال ۵	سؤال ۳	
۱۱	ارسطو	اندیشه سیاسی غرب	مبانی علم سیاست	
		سؤال ۵	سؤال ۳	
۱۲	هانتینگتون	جهان سوم	نظام سیاسی تطبیقی	
		سؤال ۳	سؤال ۳	
۱۳	دیوید ایستون	نظام سیاسی تطبیقی	مبانی علم سیاست	
		سؤال ۲	سؤال ۱	
۱۴	نظام سیاسی (نظام ریاستی)	مبانی علم سیاست	جامعه‌شناسی سیاسی	
		سؤال ۸	سؤال ۲	
۱۵	گروه‌ها (گروه‌های ذی نفوذ)	نظام سیاسی تطبیقی	مبانی علم سیاست	
		سؤال ۷	سؤال ۵	
۱۶	هارولد لاسول	مبانی علم سیاست	نظام سیاسی تطبیقی	
		سؤال ۱	سؤال ۱	

با دقت در سؤالات مطرح شده با موضوعات مشترک و مشابه در می‌یابیم سؤالات نزدیک به هم زیادی در این زمینه وجود دارد. از این رو، ضرورت دارد در طراحی سؤالات آزمون کارشناسی ارشد علوم سیاسی در آینده، این نکته مدنظر طراحان و گروه بررسی‌کننده این سؤالات آزمون‌های ارشد قرار گیرد که چه آزمون‌هایی دارای موضوعات مشترک هستند و سؤالات آنها چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی با هم دارند.

نتایج و پیشنهادات

الف- نتایج: یافته‌های پژوهش، به اختصار، به شرح زیر می‌باشد.

۱- بیشتر آزمون‌ها از روایی محتوایی مناسبی برخوردار نبوده؛ یعنی سؤالات آزمون به گونه‌ای طراحی نمی‌شوند که بیشتر مضامین و محورهای اصلی موضوع آزمون را دربرگیرد.

۲- تقریباً در تمامی آزمون‌ها، سؤالات تکراری زیادی مطرح می‌شود که این امر از نظر آزمون‌سازی چندان پذیرفته نیست.

۳- برخی از آزمون‌ها دارای یک منبع بوده؛ اما بیشتر آنها از منابع قابل قبولی برخوردارند. با این وجود، انتخاب برخی جزوه‌های کلاسی به عنوان مأخذ سؤالات و نیز شفاف نبودن منابع آزمون از ضعف‌های جدی آنها محسوب می‌شود.

۴- بیشتر آزمون‌ها درصدد سنجش حیطة شناختی دانش هستند، درحالی‌که شایسته است سؤالات بیشتر معطوف به سنجش حیطة شناختی فراتر از دانش اولیه و جزئی باشند.

۵- آزمون‌ها عمدتاً از نظر قواعد سؤال نویسی مشکل جدی ندارند.

ب- پیشنهادات: پیشنهادات زیر برای رفع اشکالات و ایرادات اصلی ارائه می‌شود.

۱- اعلان رسمی منابع آزمون ارشد از سوی مراجع ذیصلاح: پیشنهاد می‌شود انجمن علوم سیاسی ایران، هر ساله نمایندگانی را به صورت تصادفی از دانشگاه‌های دولتی دارای رشته علوم سیاسی، برای اعلان رسمی منابع آزمون به سازمان سنجش آموزش کشور، معرفی نماید. و آنها پس از بحث و بررسی لازم، منابع آزمون را بعد از اعلان نتایج آزمون سال قبل، به سازمان سنجش ارائه دهند تا در اختیار داوطلبان قرار گیرد.

۲- بررسی سؤالات طراحی شده برای آزمون ارشد توسط کمیته تخصصی: پیشنهاد می‌شود انجمن علوم سیاسی ایران به صورت تصادفی هر ساله نمایندگانی را از دانشگاه‌های

- دولتی دارای رشته علوم سیاسی، برای بررسی تخصصی سؤالات انتخاب نماید و به سازمان سنجش معرفی کند. این انتخاب باید براساس «مواد آزمون‌ها» صورت گیرد. آنها سؤالات آزمون را با توجه به نتایج این پژوهش طراحی، ارزیابی و اصلاح می‌کنند.
- ۳- استفاده از متخصصان روان‌سنجی برای بهبود کیفیت سؤالات.
- ۴- تجزیه و تحلیل نتایج هر ساله آزمون برای سنجش میزان استاندارد بودن آنها.
- ۵- استفاده از نتایج و یافته‌های پژوهش حاضر برای رفع مهم‌ترین آسیب‌های شناسایی شده در آزمون‌ها.

ضمیمه

آزمون جهان سوم و مسائل آن

پربیش

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. چه کسی می‌گوید رابطه مبادله بیانگر نسبت قیمت کالاهای صادراتی یک کشور به قیمت کالاهای وارداتی آن کشور است؟ آقای، پیشین، آزمون سال ۸۳، سوال ۱۹۲، ص ۱۹۲.
۲. کدام یک از اندیشمندان زیر وابستگی را براساس مفهوم رابطه مبادله تعریف نموده است؟ همان، سال ۸۲، سؤال ۱۵۴، ص ۱۸۹.
۳. کدام یک از اندیشمندان معتقد است رابطه ای مبادله بیانگر نسبت قیمت کالاهای صادراتی یک کشور و قیمت کالاهای وارداتی آن است؟ همان، سال ۸۵، سؤال ۵۱، ص ۵۳۶.

جوهن کالتونگ

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. نظریه پردازی که معتقد است امپریالیسم جدید در جهان سوم مجموعه ای از توسعه اقتصادی و تسلط سیاسی است که توسط عده ای از کشورهای محور بر مناطق پیرامونی اعمال می‌شود؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۷۴، ص ۱۹۰.
۲. کدام نظریه پرداز امپریالیسم اقتصادی معتقد است که مبنای سلطه در این سیستم اتصال میان محور پیرامون است؟ همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۵، ص ۱۹۴.

دوس ساتوس

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. از نظر کدام اندیشمند وابستگی وضعیتی است که در آن اقتصاد گروه معینی از کشورها تابع اقتصاد کشور دیگر می‌شود و توسعه و گسترش آن مشروط می‌گردد؟ همان، سال ۸۳، سوال ۱۸۷، ص ۱۹۲.

۲. می‌گوید منظور از وابستگی، وضعیتی است که در آن اقتصاد گروه می‌عنی از کشورها تابعی از بسط و توسعه اقتصاد کشور دیگر می‌شود؟ سال ۸۳، سوال ۱۶۲، ص ۱۸۹.

۳. کدام اندیشمند بر آثار مشروط‌کنندگی وابستگی بر ساختار توسعه داخلی کشورهای وابسته تأکید می‌کند؟

همان، سال ۸۴، سوال ۴۶، ص ۴۹۵.

۴. کدام نظریه پرداز معتقد است که نظریه وابستگی به این معنا است که نظام اقتصادی یک کشور توسط توسعه و گسترش اقتصادی دیگر که به آن وابسته است شکل می‌گیرد؟ همان، سال ۸۴، سوال ۵۳، ص ۴۹۵.

۵. دوس سانتوس می‌گوید منظور ما از وابستگی وضعیتی است که در آن اقتصاد پاره ای از کشورها تابعی از باشد. همان، سال ۸۴، سوال ۴۸، ص ۵۳۶.

لندس:

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. کدام نظریه‌پرداز توسعه انتقال از سیستم سنتی به سیستم صنعتی را نتیجه پویایی تحرک و توانایی تشکیل ائتلاف های مالی و تجاری می‌داند؟ همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۸، ص ۱۹۴.

۲. پویایی و تحرک طبقه تجاری مالی و صنعتی را به عنوان موتور انقلاب صنعتی تفسیر می‌کند؟

همان، سال ۸۳، سوال ۱۸۶، ص ۱۹۲.

تیلمان ادرس

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. نظریه ی « در جوامع پیرامونی ایدئولوژی ابزاری است برای ایجاد توهم در خود آگاهی مردم » از کیست؟

همان، سال ۸۱، سوال ۱۲۶، ص ۱۸۶.

۲. از نظر اورس کدام یک از ابزارهای زیر برای ایجاد توهم در خود آگاهی مردم در اختیار دولت می‌باشد؟

همان، سال ۸۵، سوال ۵۴، ص ۵۳۶.

پارسونز

سؤالات تقریباً تکراری

۱. نظریه پارسونز کدام یک از متغیرهای زیر الگوهای جوامع مدرن محسوب می‌شود؟ همان، سال ۸۲، سوال ۵۵، ص ۱۸۹.

۲. کدام نظریه پرداز مهم ترین متغیرهای الگوی نوسازی و الگوی وضعیت مدرن را غیرعاطفی، خود گرایی، عام گرایی، اکتساب و تفکیک کارکردهای می داند؟ همان، سال ۸۴، سوال ۳۷، ص ۴۹۴.

۳. کدام یک از متغیرهای زیر از نظر پارسونز از الگوهای وضعیت سنتی محسوب می شود؟

هانتینگتون

سوالات دقیقاً تکراری

۱. هانتینگتون بخش اعظم کتاب حجیم خود را در اختصاص داده است. همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۶، ص ۱۹۰.

۲. هانتینگتون در بخش اعظم کتاب خود در خصوص جوامع در حال دگرگونی به توصیف کدام یک از مسائل جهان سوم پرداخته است؟ همان، سال ۸۵، سوال ۵۳، ص ۵۳۶.

پی یرسالاما:

سوالات دقیقاً تکراری

۱. بنا به اعتقاد کدام محقق هر کوشش برای مطالعه توسعه نیافتگی به عنوان پدیده ای مستقل جدا از تکامل اجتماعی محکوم به شکست است؟ همان، سال ۸۳، سوال ۱۸۱، ص ۱۹۱.

۲. کدام اندیشمند می گوید هر کوششی برای مطالعه توسعه نیافتگی به عنوان پدیده ای مستقل جدا از تکامل اقتصاد جهانی محکوم به شکست است؟ همان ۸۵، سوال ۴۹، ص ۵۳۶.

نظریه انسجام درونی

الف. سوالات دقیقاً تکراری

۱. مهم ترین متغیر در بحث اصول ثابت توسعه : همان، سال ۸۱، سؤال ۱۴۲، ص ۱۸۷.

۲. مهم ترین و تعیین کننده ترین متغیر در نظریه اصول ثابت توسعه: همان، سال ۸۴، سؤال ۴۸، ص ۴۵۹.

۳. منظور از رواج تفکر استقرایی در اصول ثابت توسعه سیاسی همان، سال ۸۱، سوال ۱۴۰، ص ۱۸۷.

۴. منظور از تفکرات استقرایی در فرایندهای توسعه سیاسی جهان سوم چیست؟ همان، سال ۸۳، سؤال ۲۰۷، ص ۱۹۴.

ب. سوالات تقریباً تکراری

- ۱- توجه به فرآیندها در نظریه انسجام درونی زمینه ساز همان، سال ۸۴، سوال ۳۶، ص ۴۹۴.
- ۲- در نظریه انسجام درونی اولین مرحله در دست یابی به توسعه یافتگی نسبی در شرایط کشورهای جهان سوم کدام است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۴۱، ص ۴۹۴.
- ۳- مرحله اول در فرایند نظریه انسجام درونی کدام است؟ همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۴، ص ۱۹۳.
- ۴- به نظر برخی از صاحب نظران یکی از پیش شرط های توسعه یافتگی انسجام درونی است. این امر به این معنی است که همان، سال ۸۴، سوال ۴۵، ص ۴۹۴.
- ۵- کدام سه شاخص از فرایندهای اصول ثابت توسعه سیاسی محسوب می شوند؟ همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۹، ص ۱۹۴.
- ۶- مفروض اصلی بحث اصول ثابت توسعه در جهان سوم این است که توسعه اقتصادی همان، سال ۸۴، سوال ۳۳، ص ۴۹۳.
- ۷- از مفروضات اساسی توسعه یافتگی این است که تحول تابع همان، سال ۸۳، سوال ۲۱۰، ص ۱۹۴.
- ۸- مشتقات بحث اصول ثابت توسعه عبارت است از : همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۱، ص ۱۹۳.
- ۹- عوامل زیر از جمله عواملی هستند که در بحث اصول ثابت توسعه در کشورهای جهان سوم مطرح شده اند. همان، سال ۸۲، سوال ۱۷۲، ص ۱۹۰.

رهیافت نخبه‌گرایی سیاسی:

الف. سوالات دقیقاً تکراری

۱. نخبگان سیاسی هر کشور در حال توسعه ای نیازمند پیگیری موازی دو استراتژی هستند این دو استراتژی عبارتند از : همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۰، ص ۱۹۳.
۲. کشورهای جهان سوم در شرایط پیچیده سیاسی و اقتصادی نظام بین المللی نیازمند دو نوع استراتژی ملی، به طرز همزمان و موازی هستند ، این دو استراتژی کدامند؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۴۵، ص ۱۸۸.

ب. سوالات تقریباً تکراری

۱. مهمترین پیام رهیافت نخبه گرایی برای پیشرفت جهان سوم کدام است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۵۶، ص ۴۹۶.

۲. مهم ترین پایه نظری رهیافت نخبه گرایی برای پیشرفت جهان سوم است. همان، سال ۸۵، سوال ۳۲، ص ۵۳۴.

۳. منظور از رهیافت نخبه گرایی د رنظریه انسجام درونی : همان، سال ۸۳، سوال ۱۹۸، ص ۱۸۵.

۴. نتیجه نهایی اجماع نظر کلان نخبگان ابزاری و فکری که از طریق برداشت های مشترک از مفاهیم کلیدی مملکت داری به دست آمده باشد چیست؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۲۳، ص ۱۸۵.

۵. نتیجه ی نهایی رهیافت نخبه گرایی د رمدیریت کشورهای جهان سوم که مبتنی بر شایسته سالاری و چهارچوب حل المسائلی باشد: همان، سال ۸۲، سوال ۱۷۳، ص ۱۹۰.

مارکس و مارکسیسم

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. مفهوم شیوه تولید آسیایی را کدام یک از متفکرین برای تحلیل ماهیت دولت در جوامع شرق مطرح کرده است؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۷۷، ص ۱۹۱.

۲. کدام یک از اندیشمندان زیرمسأله استبداد شرقی را با تأکید بر مسأله کمبود آب در جوامع آسیایی تبیین می کند؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۵۷، ص ۱۸۹.

سؤالات موردی

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. میزان تأسیس نهادهای دموکراتیک و مشارکت بومیان در امور حکومتی د رمیان مستعمرات کدام کشور استعماری بوده است؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۳۷، ص ۱۸۷.

۲. کدام یک از قدرت های استعماری نقش بیشتری را به نخبگان و نهادهای بومی دادند؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۱، ص ۱۸۹.

آزمون نظام های سیاسی تطبیقی

کارکردگرایی :

سؤالات تقریباً تکراری

۱. کار ویژه های سیاست گذاری مربوط به کار ویژه های تعیین کننده آقایی، سال ۸۱، سوال ۱۲۹، ص ۳۸۰.

۲. عمومی ترین توانایی های استخراجی نظام های سیاسی معاصر کدام مورد است؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۴۰، ص ۳۸۱.

۳. رای دادن و فعالیت حزبی درانتخابات رقابتی مربوط به کدام کار ویژه اند؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۴۳، ص ۳۸۱.
۴. رای دادن در انتخابات غیررقابتی مربوط به کدام یک از فعالیتهای شهروندان محسوب می شود؟ همان، سال ۸۳، سوال ۱۵۴، ص ۳۸۲.
۵. عملکرد استخراجی، توزیع، تنظیم و نمادین از می باشند. همان، سال ۸۱، سوال ۱۴۵، ص ۳۸۱.
۶. کدام یک از کارویژه های زیر از کار ویژه های سیستمی یک نظام سیاسی به شمار می آید؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۵۵، ص ۳۸۲.
۷. کدام یک از کارویژه ها مربوط به فرآیند سیاستگذاری در یک نظام سیاسی می باشد. همان، سال ۸۴، سوال ۱۳۷، ص ۵۰۳.
۸. کدام یک از کارویژه های زیر در جهت حفظ و تطبیق یک نظام سیاسی است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۴۲، ص ۵۰۳.
۹. الگوی تحلیل سیستمی از لحاظ کاربردی همان، سال ۸۴، سوال ۱۴۵، ص ۵۰۴.
۱۰. توجه به بازخورد منفی موجب نظام می شود. همان، سال ۸۵، سوال ۱۲۲، ص ۵۴۳.
۱۱. در نظریه کارکردگرایی - ساختاری هر نظام سیاسی معطوف به دو تحول ، است.
- همان، سال ۸۵، سوال ۱۲۶، ص ۵۴۳.
۱۲. کدام یک از فعالیت های زیر از عملکردهای تنظیمی برونادهای یک نظام سیاسی به شمار می آیند. همان، سال ۸۵، سوال ۱۲۶، ص ۵۴۳.
۱۳. در جوامع اقتدارگرا معمولاً و در جوامع دموکراتیک معمولاً توسط شهروندان اعلام می شود. همان، سال ۸۵، سوال ۱۲۸، ص ۵۴۳.
۱۴. اعتراض گروه های دانشجویی به افزایش شهریه های دولتی از جمله کدام یک از سیاست محسوب می شود؟ همان، سال ۸۵، سوال ۱۲۹، ص ۵۴۳.
۱۵. ماهیت تعاملی نظام و محیط آن تابعی از است. همان، سال ۸۵، سوال ۱۳۲، ص ۵۴۳.
۱۶. ماهیت رژیم سیاسی از ورودی ها و خروجی ها محسوب می شود. همان، سال ۸۵، سوال ۱۴۵، ص ۵۴۴.

احزاب سیاسی

سؤالات تقریباً تکراری

۱. نمونه نظام مسلط حزبی را می توان در کدام کشور مشاهده کرد؟ همان، سال ۸۱ سوال ۱۳۶، ص ۳۸۰.
۲. ویژگی عمده تقریباً کلیه نظام های حزبی مسلط، جنبه آنهاست؟ سال ۸۳ سوال ۱۷۲، ص ۳۸۴.

فرهنگ سیاسی

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. فرهنگ سیاسی کلان می تواند بازتابی از نوعی جمع گرایی که در دنیای جدید از طریق مطرح می شود. همان، سال ۸۱ سوال ۱۲۴، ص ۳۷۹.
۲. فرهنگ سیاسی کلان می تواند بازتابی از باشد. همان، سال ۸۴ سوال ۱۳۳، ص ۵۰۳.

گروه ها، انواع گروه ها، طبقه بندی گروه ها :

ب: سؤالات تقریباً تکراری

۱. احزاب سیاسی، شرکت های تجاری، مجالس قانونگذاری دیوان سالاران از کدام یک از گروه های زیر محسوب می شوند؟ همان، سال ۸۲ سوال ۱۵۱، ص ۳۸۲.
۲. گروه های زیست محیطی جزو کدام یک از گروه های زیر می باشد؟ همان، سال ۸۲ سوال ۱۵۸، ص ۳۸۲.
۳. گروه های نهادی شامل می باشند. همان، سال ۸۴ سوال ۱۳۶، ص ۳۸۵.

الف: سؤالات دقیقاً تکراری

۱. اتحادیه های کارگری، اتاق بازرگانی از کدام نوع گروه نفوذ محسوب می شوند؟ همان، سال ۸۱ سوال ۱۲۳، ص ۳۷۹.
۲. اتحادیه های کارگری، اتاق بازرگانی و اتحادیه های تولید کنندگان جزء کدام یک از گروهها محسوب می شوند؟ همان، سال ۸۴ سوال ۱۳۹، ص ۵۰۳.
۳. احزاب سیاسی از گروه های به شمار می روند. همان، سال ۸۴ سوال ۱۲۱، ص ۵۰۲.

تلفی از اقتدار :

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. در مقایسه با انگلستان مردم نروژ دارای تلفی از اقتدار هستند. همان، سال ۸۱ سوال ۱۲۲، ص ۳۷۹.

۲. مردم کدام یک از کشورهای زیر تلقی قانونی از اقتدار دارند؟ همان، سال ۸۳، سوال ۱۷۴، ص ۳۸۴.

مطالعات نوسازی، نوسازی، توسعه :

الف: سؤالات تقریباً تکراری

۱. مدل خطی مطالعات نوسازی از تجربه کدام کشورها نتیجه می گیرد؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۳۷، ص ۳۸۰.

۲. مدل چرخشی و مدل خطی نوسازی به ترتیب در مورد کدام کشورها قابل اطلاق می باشند؟ همان، سال ۸۴، سوال ۱۴۴، ص ۵۰۴.

۳. هانتینگتون معتقد است که توسعه در سایه ارائه تعریف دقیقی از هویت ملی، توسعه ی نهادهای موثر سیاسی و بسط مشارکت سیاسی تحقق خواهد یافت. همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۸، ص ۳۸۳.

۴. کدام اندیشمند در بحث توسعه سیاسی، بر نهادینه سازی سیاسی تأکید بسیار دارد؟ همان، سال ۸۴، سوال ۱۲۳، ص ۵۰۲.

ب: سؤالات دقیقاً تکراری

۱. بلک معتقد است که جوامع تجربه های گوناگونی در فرآیند نوسازی دارند و علت اصلی این تفاوت ها عبارتند از همان، سال ۸۵، سوال ۱۳۰، ص ۵۴۳.

۲. از نظر بلک یکی از دلایل تجربه های متفاوت جوامع گوناگون در فرآیند نوسازی عبارت است از همان، سال ۸۲، سوال ۱۵۷، ص ۳۸۲.

آزمون مبانی علم سیاست

دموکراسی

الف: سؤالات دقیقاً تکراری

۱. در کدام نظام، عقاید، و نظریه ها مطلق نیستند؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۴۹، ص ۲۵۵.

۲. در کدام یک از نظام های زیر افکار عمومی معیار سنجش حکومت است؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۷۳، ص ۲۵۶.

۳. کدام دولت در نظر دارد با درآمیختن حکومت خودگردان محلی با حکومت نمایندگی، بین آزادی فرد و اقتدار دولت پیوند بزند؟ همان، سال ۸۴، سوال ۸۸، ص ۴۹۹.

ب) سوالات تقریباً تکراری

۱. رئیس جمهور یک جامعه دموکراتیک دارای چه نوع اقتداری است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۸۴، ص ۴۹۸.
 ۲. جامعه مدنی در کدام یک از نظام های سیاسی زیر جایگاه دارد؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۷۲، ص ۲۵۶.
- دولت

سوالات تقریباً تکراری

۱. در مقابل نظریه مکانیستی قرار داد اجتماعی که دولت را ساخته انسان می دانست، کدام نظریه قرار داد؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۵۳، ص ۲۵۵.
۲. در چارچوب نظریه ای ارگانیک دولت، کدام دسته از متفکران، دولت را به بدن انسان مقایسه کرده اند؟ همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۰، ص ۲۵۸.

سوالات دقیقاً تکراری

۱. این تعریف از کیست؟ « دولت سازمانی است که حق انحصاری کاربرد مشروع زور را در قلمرویی خاص داراست؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۸، ص ۲۵۶.
۲. عبارت « نظام سیاسی، اجتماعی سازمانی است که مدعی انحصار و کاربرد زور جسمانی در داخل سرزمین معین است» از کیست؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۵۰، ص ۲۵۵.

قدرت

سوالات تقریباً تکراری

۱. کدام عنصر از منابع محسوس قدرت محسوب نمی گردد؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۴۸، ص ۲۵۵.
۲. از منابع قدرت به شمار می رود؟ همان، سال ۸۳، سوال ۱۸۷، ص ۲۵۸.
۳. از منابع محسوس قدرت است. همان، سال ۸۳، سوال ۱۹۲، ص ۲۵۸.
۴. کدام عنصر از منابع نامحسوس قدرت محسوب می شود؟

نظام ریاستی

سوالات دقیقاً تکراری

۱. در کدام نظام قوه مجریه در برابر پارلمان مسئول نیست؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۴، ص ۲۵۶.

۲. در کدام یک از نظام های سیاسی زیر رئیس جمهور و هیات دولت در مقابل پارلمان مسئولیت ندارد؟ همان، سال ۸۳، سوال ۱۹۰، ص ۲۵۸.

۳. در کدام شکل حکومت، قوه ی مجریه از درون قوه ی مقننه یا پارلمان برنیامده و قوه مقننه نمی تواند آن را با رای اعتماد عزل کند؟ همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۶، ص ۲۵۹.

توسعه سیاسی

سوالات تقریباً تکراری

۱. کدام مورد شاخص منفی توسعه محسوب می گردد؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۳۱، ص ۲۵۳.

۲. یکی از شاخص های منفی توسعه سیاسی می باشد. همان، سال ۸۴، سوال ۷۰، ص ۴۹۷.

۳. کدام شاخص از جنبه های مثبت توسعه سیاسی محسوب می شود؟ همان سال، ۸۵ سو ۶۳، ص ۵۳۷

نظام فدرالی

سوالات دقیقاً تکراری

۱. اصلی ترین نظام فدرال کدام است؟ همان سال ۸۵، سوال ۱۴۰، ص ۲۵۴

۲. نظام سیاسی فدرال باید دارای کدام مشخصات باشد؟ همان، سال ۸۵، سوال ۷۹، ص ۵۳۸

گروه های ذی نفوذ

سوالات دقیقاً تکراری

۱. هدف گروه های ذی نفوذ کدام است؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۷۰، ص ۲۵۶

۲. هدف گروه های نفوذ در فعالیت سیاسی کدام است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۷۲، ص ۴۹۷

نظام های توتالیتر

سوالات دقیقاً تکراری

۱. ایدئولوژی در کدام یک از نظام های سیاسی، زیر بیشتر اهمیت دارد؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۳۴ ص ۲۵۴

۲. در کدام نظام سیاسی ایدئولوژی قوی است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۸۳، ص ۴۹۸

۳. جامعه مدنی در کدام نظام توسعه ندارد؟ همان سا ۸۱، سو ۱۴۲ ص ۲۵۴
فرهنگ سیاسی

سوالات دقیقاً تکراری

۱. مردم کدام کشور دارای فرهنگ سیاسی همگن می باشند؟ همان، سال ۸۱، سوال
۱۲۹، ص ۲۵۳

۲. در کدام کشور فرهنگ سیاسی همگن وجود دارد؟ همان، سال ۸۳ سوال ۱۸۹

۳. مجموعه ادراکات، احساسات و ارزیابی‌های شهروندان نسبت به نظام سیاسی خود
تعریف کدام یک از مفاهیم زیر است؟ همان سال ۸۳، سوال ۱۸۶، ص ۲۵۷

۴. ارزش‌ها، باورها و اختیارهای احساسی نسبت به نظام سیاسی خودشان اجزای
چیست؟ همان، سال ۸۵ سوال ۸۵، ص ۵۳۸

آزمون جامعه‌شناسی سیاسی

مارکس و مارکسیسم

سوالات دقیقاً تکراری

۱. از نظر کدام..... سرمایه داری مسخ عقلانیت محسوب می گردد؟ همان سال ۸۳،
سوال ۱۸۴ ص ۴۴۲

۲. از نظر کدام یک از جامعه شناسان سیاسی زیر سرمایه داری مسخ عقلانیت است؟
همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۱، ص ۴۴۱

وبر

سوالات دقیقاً تکراری

۱. برجسته ترین نمونه سلطه قانونی از نظر وبر کدام است؟ همان سال ۸۱، سوال
۱۴۸، ص ۴۴۰

۲. مهم ترین مظهر عقلانیت در اندیشه وبر کدام است؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۹، ص ۴۴۲

۳. در نظریه وبر سلطه کاریزمایی بر کدام یک از انواع کنش اجتماعی زیرمبنی است؟
همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۹، ص ۴۴۲

۴. در اقتدار کاریزمایی کنش اطاعت از چه نوعی است؟ همان سال ۵۲ سوال ۱۷۰، ص ۴۴۲

پاره تو

سوالات تقریباً تکراری

۱. کدام اندیشمند مفهوم «ذخایر ثابت» را برای نشان دادن احساسات تأثیرگذار بر
رفتار اجتماعی به کار برده است؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۳۸، ص ۴۴۰

۲. کدام یک از اندیشمندان زیر اختلال در گردش نخبگان را از عوامل اصلی بروز انقلاب می‌داند؟ همان، سال ۸۳، سوال ۱۹۱، ص ۴۴۳

پارسونز

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. از دیدگاه پارسونز، کارکرد نیل به اهداف توسط کدام نهاد صورت می‌گیرد؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۳۶، ص ۴۳۹
۲. از نظر پارسونز نهادهای عهده‌دار کار ویژه نیل به اهداف در یک نظام اجتماعی هستند. همان، سال ۸۳، سوال ۱۹۶، ص ۴۴۳

گرامشی

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. کدام اندیشمند مدیران را روشنفکران انداموار طبقه سرمایه‌داری می‌داند؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۶، ص ۱۴۴
۲. کدام یک از اندیشمندان مارکسیست، نقش روشنفکران در مبارزه طبقاتی را مهم می‌داند؟ همان، سال ۸۴، سوال ۱۶۲، ص ۵۰۵

پولانزاس

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. رابطه بین دولت و طبقه متوسط از نظر ساختاری است. همان، سال ۸۳، سوال ۱۹۷، ص ۴۴۳
۲. کدام یک از اندیشمندان زیر قائل به پیوند ساختاری بین دولت و طبقات می‌باشد؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۷۳، ص ۴۴۲

مانهایم

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. از نظر روشنفکران دارای پایگاه اجتماعی گوناگون و نظرات فکری شناور می‌باشند. همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۹، ص ۴۴۴
۲. از نظر روشنفکران دارای پایگاه اجتماعی گوناگون و نظرات فکری شناور می‌باشند. همان، سال ۸۵، سوال ۱۶۴، ص ۵۴۶.

رابرت دال:

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. از نظر رابرت دال، شرط و اساس دموکراسی کدام است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۱۴۹، ص ۵۰۴

۲. از نظر رابرت دال، دموکراسی یعنی: همان، سال ، سوال ۱۶۵ ، ص ۴۴۱.

میخلز

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. میخلز کدام مفهوم را در توضیح ماهیت نخبگان به کار برده است؟ همان، سال ۸۴ ، سوال ۱۴۸ ، ص ۵۰۴

۲. اصطلاح قانون آهنین الیگارشی از کیست و آن را به چه اطلاق می‌کنند؟ همان، سال ۸۵ ، سوال ۱۵۲ ، ص ۵۴۵

اریک فروم

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. از نظر اریک فروم زمینه اجتماعی ظهور فاشیسم کدام است؟ همان، سال ۸۲ ، سوال ۱۵۵ ، ص ۴۴۱

۲. اریک فروم کدام عامل را به عنوان ریشه‌های فاشیسم مطرح می‌کند؟ همان، سال ۸۲ ، سوال ۱۷۴ ، ص ۴۴۲

احزاب و نظام انتخابات

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. از کار ویژه‌های پنهان احزاب محسوب می‌شود؟ همان، سال ۸۳ ، سوال ۲۰۸ ، ص ۴۴۴

۲. کدام مورد از کار ویژه‌های احزاب محسوب نمی‌شود؟ همان، سال ۸۵ ، سوال ۱۵۹ ، ص ۵۴۵

پلورالیسم

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. در کدام نظریه، قدرت اجتماعی میل به تفرق دارد؟ همان، سال ۸۲ ، سوال ۱۶۲ ، ص ۴۴۱

۲. توزیع قدرت بین گروه‌های متعدد از خصوصیت کدام یک از مدل‌های جامعه‌شناسی سیاسی است؟ همان، سال ۸۲ ، سوال ۱۷۹ ، ص ۴۴۱

جامعه توده‌ای

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. از نظر ویلیام کورن هاووزر در کدام یک از انواع جوامع زیر امکان پیوستن به الیت و قابلیت بسیج توده‌ها وجود دارد؟ همان، سال ۸۲ ، سوال ۱۶۴ ، ص ۴۴۱

۲. از نظر کورن هاووزر جامعه‌ای که در آن نخبگان آلت فعل غیر نخبگان می‌شوند و بالعکس چه نامیده می‌شود؟ همان، سال ۸۵، سوال ۱۶۱، ص ۵۴۵

شکاف اجتماعی

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. شکاف‌های اجتماعی که یکدیگر را تضعیف می‌کنند، شکاف‌های می‌باشند. همان، سال ۸۱، سوال ۱۲۳، ص ۴۳۹
۲. شکاف‌های اجتماعی که یکدیگر را تضعیف می‌کنند، شکاف‌های می‌باشند. همان، سال ۸۳، سوال ۱۸۷، ص ۴۴۳

آزمون تحولات سیاسی و اجتماعی ایران

مشروطه

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. علت اصلی دفاع مرحوم علامه نائینی از مشروطه به واسطه آن بود که... آقایی، سال ۸۲، سوال ۱۵۴، ص ۱۲۳۱۹
۲. استدلال اصلی مرحوم علامه نائینی در دفاع از مشروطه آن بود که... همان، سال ۸۵، سوال ۱۱۹، ص ۵۴۲

انقلاب اسلامی

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. علت اصلی رواج فرضیه‌های توطئه پیرامون وقوع انقلاب اسلامی بیشتر کدام یک از عوامل زیر هستند؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۵۲، ص ۳۱۸
۲. علت اصلی رواج فرضیه‌های توطئه پیرامون انقلاب اسلامی ایران کدام عامل است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۱۰۸، ص ۵۰۰
۳. در نظریه و مذهب عامل انقلاب دلیل اصلی نارضایتی مردم از رژیم پیش از انقلاب بواسطه بود. همان، سال ۸۲، سوال ۱۵۳، ص ۳۱۸
۴. طبق نظریه مذهب عامل انقلاب دلیل نارضایتی مردم از رژیم پیش از انقلاب چه بود؟ همان، سال ۸۴، سوال ۱۱۲، ص ۵۰۱

وضعیت ایران:

سؤالات تقریباً تکراری

۱. تلاش در ایجاد فضای باز سیاسی در ایران در سال ۱۳۵۶ از سوی رژیم شاه به واسطه سال ۸۲، سوال ۱۹۹، ص ۳۲۵

۲. سیاست فضای باز سیاسی که در سال ۱۳۵۶ از سوی رژیم شاه سابق اتخاذ گردید
..... همان، سال ۸۵ سوال ۱۲۰، ص ۵۴۲

مجلس مؤسسان

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. اولین مجلس مؤسسان در چه تاریخی تشکیل شد و در مورد کدام مواد و متمم قانون اساسی تصمیم گرفت؟ همان، سال ۸۱ سوال ۱۲۹، ص ۳۱۶
۲. اولین مجلس مؤسسان در چه تاریخ و به چه منظور تشکیل شد. همان، سال ۸۵ سوال ۱۰۵، ص ۵۴۱

محمدرضا شاه

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. ده سال سلطنت محمدرضا شاه را یاد دوران غلبه وزیرانی دانست که: سال ۸۲ سوال ۱۴۹، ص ۳۱۸.
۲. ده سال آخر سلطنت محمدرضا شاه را باید دوران به قدرت رسیدن وزیرانی دانست که اکثر آن‌ها..... همان، سال ۸۴ سوال ۹۷، ص ۵۰۰

رضا خان و رضاشاه

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. علت مخالفت بخشی از روشنفکران و سیاسیون اصلاح طلب و بعضاً غیرمذهبی با جمهوری خواهی رضاخان و طرفدارانش در اواخر سال ۱۳۰۲ چه بود؟ همان، سال ۸۳ سوال ۱۸۳، ص ۳۲۲
۲. علت اصلی مخالفت برخی از آزادی خواهان، مشروطه خواهان و عناصر نوگرا با جمهوری در هنگام نخست وزیری رضاخان ۱۳۰۲-۱۳۰۳ کدام است؟ همان، سال ۸۵ سوال ۹۲، ص ۵۳۹

۳. از نظر جان فوران سه منبع اصلی که رضاخان با اتکا به آن‌ها به سلطنت رسید عبارتند از..... همان، سال ۸۲ سوال ۱۴۸، ص ۳۱۸
۴. به نوشته جان فوران در کتاب مقاومت شکننده سه ستون نهادین نظام سیاسی پهلوی اول عبارتند از:..... همان، سال ۸۴ سوال ۹۸، ص ۵۰۰

قوام السلطنه

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. کدام رویداد سبب به هم خوردن ائتلاف احمد قوام با حزب توده در تابستان ۱۳۵۲ شد؟ همان، سال ۸۴ سوال ۱۰۷، ص ۵۰۰

۲. کدام رویداد سبب به هم خوردن ائتلاف احمد قوام با حزب توده در تابستان ۱۳۲۵ شد؟ همان، سال ۸۵، سوال ۹۷، ص ۵۴۰

سؤالات موردی:

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. مهم ترین علل گسترش عقاید انقلابی و گروه‌های معتقد به مبارزه مسلحانه بعد از سال ۱۳۴۲ چه بودند؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۳۸، ص ۳۱۷
۲. مهم ترین علل گسترش عقاید انقلابی و مشی چریکی در میان مخالفان رژیم شاه طی سالهای ۱۳۴۲ به بعد چه بود؟ همان، سال ۸۵، سوال ۱۱۶، ص ۵۴۲.

آزمون اندیشه سیاسی اسلام

امام خمینی

الف. سؤالات دقیقاً تکراری

۱. در اندیشه امام خمینی مصوبات کدام یک از نهادهای زیر از مصادیق حکم حکومتی است؟ آقایی، سال ۸۲، سوال ۱۷۳، ص ۱۲۹
۲. احکام مجمع مصلحت تشخیص نظام در نظریه امام خمینی از مصادیق است. همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۹، ص ۱۳۲

ب. سؤالات تقریباً تکراری

۱. در اندیشه امام خمینی حاکم اسلامی باید سه شرط و صفت اساسی داشته باشد. این سه شرط کدامند؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۲۱، ص ۱۲۴
۲. از دیدگاه امام خمینی کدام مورد شرط ضروری رهبری سیاسی محسوب نمی‌شود؟ همان، سال ۸۴، سوال ۲۵، ص ۴۹۲

صدر، شمس الدین

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. نظریه ولایت امت یا دموکراسی اسلامی مربوط به کدام یک از فقهای شیعه است؟ همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۵، ص ۱۳۱
۲. نظریه ولایت امت توسط کدام متفکر معاصر شیعه طرح شد، و بسط یافته است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۲۲، ص ۴۹۳

نائبینی

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. از نظر نائینی سیاست تملیکیه سیاستی است که همان، سال ۸۱، سوال ۱۳۱، ص ۲۱۵

۲. در اندیشه سیاسی نائینی، سلطنت ولایتیه عبارت است از؟ همان، سال ۸۴، سوال ۲۴، ص ۴۹۳

خواجه نظام الملک

سؤالات تقریباً تکراری

۱. شالوده تحلیل سیاسی خواجه نظام الملک در کتاب سیاست نامه عبارت است از؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۸، ص ۱۲۸

۲. تحلیل سیاسی خواجه نظام الملک در سیاست نامه همان، سال ۸۴، سوال ۲۰، ص ۴۹۲

اندیشه سیاسی اهل سنت

سؤالات تقریباً تکراری

۱. محور نظریه اهل سنت در خلافت را کدام مورد تشکیل می‌دهد؟ همان، سال ۸۳، سوال ۲۰۳، ص ۲۸۲

۲. دو اصل اساسی اهل سنت، در نظریه‌های نظام خلافت کدام‌اند؟ همان، سال ۸۵، سوال ۲۶، ص ۵۳۴

آزمون اندیشه سیاسی غرب

ارسطو

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. کدام نوع حکومت یکی از حکومت‌های خوب در مورد نظر ارسطو است؟ همان، سال ۸۱، سوال ۱۳۶، ص ۱۲۶

۲. از دیدگاه ارسطو حکومت برتر کدام است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۲، ص ۴۹۱

سن توماس آکوئیناس

سؤالات تقریباً تکراری

۱. کدام نویسنده دو قانون الهی و بشری را لازم می‌داند؟ همان، سال ۱۴۴، سوال ۱۴۴، ص ۱۲۶

۲. از نظر آکوئیناس، قانونی که عقل انسان آن را کشف نموده است، چه نام دارد؟ همان، سال ۸۲، سوال ۱۶۳، ص ۱۲۸

۳. به عقیده سن توماس آکوئیناس کدام قانون انسان را برمی‌انگیزد تا در جامعه زندگی کند و بنابراین ایجادگر دولت است؟ همان، سال ۸۴، سوال ۱، ص ۴۹۱

۴. به عقیده آکوئیناس چه چیز قوانین بشری را عادلانه می‌گرداند؟ همان، سال ۸۵، سوال ۱۳، ص ۵۳۳

فردریش هایک

سؤالات دقیقاً تکراری

۱. کدام متفکر معتقد بود که توزیع ثروت به مکانیزم بازار بستگی دارد و نتیجه اقدامات آگاهانه‌ی انسان نیست و بنابراین نمی‌توان آن را عادلانه یا ناعادلانه دانست؟ همان، سال ۸۳، سوال ۱۹۴، ص ۱۳۰

۲. کدام متفکر معتقد بود که توزیع ثروت به مکانیزم بازار بستگی دارد و نتیجه اقدامات آگاهانه‌ی انسان نیست و بنابراین نمی‌توان آن را عادلانه یا ناعادلانه دانست؟ همان، سال ۸۵، سوال ۶، ص ۵۳۲

پی‌نوشت‌ها

۱. عزت‌الله نادری و مریم سیف نراقی، سنجش و اندازه‌گیری و بنیادهای تحلیلی ابزارهای آن در علوم تربیتی و روان‌شناسی، تهران، انتشارات معین، ۱۳۷۱، صص ۳۶-۳۷.
۲. علی اکبر سیف، روش‌های اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، تهران، نشر دوران، ۱۳۸۰، ص ۲۰۵.
۳. نادری و سیف نراقی، پیشین، ص ۴۶.
۴. همان، مدرک، ص ۶۳-۴۷.
۵. سیف، پیشین، ص ۲۲۶..
۶. همان مدرک، صص ۳۸۱-۳۸۰.
۷. نادری، سیف نراقی، پیشین، صص ۱۱۹-۱۲۲.
۸. (به کوشش) سید داوود آقایی، مجموعه سوال‌های آزمون کارشناسی ارشد علوم سیاسی، تهران، انتشارات نسل نیکان، ۱۳۵۸
۹. اظهار نظر دکتر حسین جمالی (مؤلف مقاله حاضر)، با ده سال سابقه تدریس در این حوزه.
۱۰. سؤالات دقیقاً و تقریباً تکراری در این آزمون، به صورت جداگانه در بخش ضمیمه مقاله حاضر آمده است.
۱۱. آقایی، پیشین، ص ۵۳۶.
۱۲. همان.
۱۳. همان، ص ۵۳۴.
۱۴. سازمان سنجش آموزش کشور، آزمون ورودی دوره‌های کارشناسی ارشد ناپیوسته داخل، سال ۱۳۸۶، مجموعه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، صص ۲-۳.

۱۵. همان، سوالات ۱۸۳، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۱، ۱۹۵، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۷ و ۲۰۹، صص ۲-۳.
۱۶. اظهار نظر دکتر علی کریمی، استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه مازندران با پنج سال سابقه تدریس در این حوزه.
۱۷. سوالات دقیقاً و تقریباً تکراری در این آزمون به صورت جداگانه، در بخش ضمیمه مقاله حاضر آمده است.
۱۸. آقایی، پیشین، ص ۵۴۳
۱۹. سازمان سنجش آموزش کشور، پیشین، صص ۵-۴.
۲۰. همان، سوال ۳۱ (مبانی علم سیاست)، ص ۵ و سوال ۲۵ (نظام سیاسی تطبیقی)، ص ۴
۲۱. همان، سوال ۱۹۵ (جهان سوم)، ص ۳؛ و سوال ۲۳۹ (نظام سیاسی تطبیقی)، ص ۴.
۲۲. اظهار نظر دکتر حسین جمالی (مؤلف مقاله حاضر) با ده سال سابقه تدریس در این حوزه.
۲۳. سوالات دقیقاً و تقریباً تکراری در این آزمون، به صورت جداگانه در بخش ضمیمه مقاله حاضر آمده است.
۲۴. سازمان سنجش آموزش کشور، پیشین، ص ۶-۵.
۲۵. همان، سوال ۳۱ (مبانی علم سیاست)، ص ۵ و سوال ۲۱۵ (نظام سیاسی تطبیقی)، ص ۴.
۲۶. همان، سوال ۴۴ (مبانی علم سیاست)، ص ۵ و سوال ۱۹۰ (جهان سوم)، ص ۲.
۲۷. اظهار نظر دکتر علی کریمی، استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه مازندران، با پنج سال سابقه تدریس در این حوزه.
۲۸. سوالات دقیقاً و تقریباً تکراری در این آزمون به صورت جداگانه، در بخش ضمیمه مقاله حاضر آمده است.
۲۹. آقایی، پیشین، ص ۵۴۵ و ص ۵۴۶.
۳۰. همان، ص ۵۴۶.
۳۱. همان، ص ۵۴۵
۳۲. سازمان سنجش آموزش کشور، پیشین، صص ۷-۸.
۳۳. سوالات در مورد پاره‌تو، مکتب الیتسیم (نخبه گرایی)، کرن هوزر، پارسونز، مارکس، ادواردز شیلز.
۳۴. سوالات در مورد آلموند و پاول، گرامشی، کارویژه احزاب، مانهایم.
۳۵. اظهار نظر دکتر مهدی رهبری، استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه مازندران، با پنج سال سابقه تدریس در این حوزه.
۳۶. سوالات دقیقاً و تقریباً تکراری در این آزمون، به صورت جداگانه در بخش ضمیمه مقاله حاضر آمده است.
۳۷. آقایی، پیشین، ص ۵۴۱.
۳۸. سوالات در مورد سید ضیاء الدین طباطبایی، مجلس مؤسسان، یرواند آبراهامیان و رضاشاه.
۳۹. سوالات در خصوص مجلس مؤسسان و قوام السلطنه
۴۰. سازمان سنجش آموزش کشور، پیشین، سوال ۱۶۵، ص ۱

۴۱. همان، سوال ۱۷۲، ص ۲.
۴۲. اظهار نظر دکتر محمد تقی قزلسفلی استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه مازندران، با پنج سال سابقه تدریس در این حوزه.
۴۳. سوالات دقیقاً و تقریباً تکراری در این آزمون، به صورت جداگانه، در ضمیمه مقاله حاضر آمده است.
۴۴. سازمان سنجش آموزش کشور، پیشین، ص ۱۰-۱۱.
۴۵. همان، سوال ۱۲۹، ص ۱۰.
۴۶. همان، سوال ۱۳۲.
۴۷. علی اشرف نظری، دانشجوی دکترای علوم سیاسی (دانشگاه تهران) و استاد حق التدریس این حوزه در دانشگاه مازندران، با پنج سال سابقه تدریس در این حوزه.
۴۸. سوالات دقیقاً و تقریباً تکراری در این آزمون به صورت جداگانه، در ضمیمه مقاله حاضر آمده است.
۴۹. سازمان سنجش آموزش کشور، پیشین، ص ۱۰-۱۱.
۵۰. همان، سوال ۱۳۶، ص ۱۱.
۵۱. همان، سوال ۱۴۰.
۵۲. همان، سوال ۱۴۷.